

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Maslul

Coeslin, Ḥayyim ben Naphtali

ץריה ילתפנ ןב מייח, ןילסק

[Sudylkow], 556 [1795 oder 1796]

דוקנה תלסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9988

מסלת הנקוד

נתיב א בחלוקת האותיות למוצאיהן וסדר התחלפות

א עשרים ושתיים אותיות אל"ף ב"ת נהלקות במבטאן לחמשה מוצאות
 כלי המבטא. אהס"ע מוצאן מהגרון. גיכס מההיך. דשלכ"ת מסלסון
 זסר"ן מסשנים. בומ"פ מהשפתיים. ואותיות ת"ן עזר מוצאן מן האף
 וחגסס בסגירת סחוטס כי אז לא תוכל לבטא אותן. וסאותיות ססן ממעל
 אהד מתחלפית לפעמים זו בזו. כמו מתחבב אנוכי (טמוס ו') דינו מתעב
 בור עמים (תסלי' ס"ה) כמו פזר. יעלו שדי (סס ל"ו) יעלן סשדס (ד"ס)
 י"ו) בחיל תמורתו ולא יעלס (איוב כ') לא תלך רכיל (ויק' י"ט) כמו רגל
 כמ"ס רס"י סס ורביס כן

ב ולפי סאותיות אהס"ע מוצאן מן הגרון סהוא סיותר פנימי מכל המוצא
 י"ה לכן להחבלע במבטא. ומפני זה לריכין לפעמים סרחבס ע"י אה
 מן סתנועות כדי להרגיש אותן היטב. וגס טבע סמואל הזס מוכע אה
 מסיוחן מוכסרות לקבל דגס. וסוא סטעס לכל ססתמיות נקוד סאותיות
 סאלס אהר סתבארו עד הגס ואהר סמלא עוד לסלן. וכבר סמרתי לך סג
 סרי"ט אע"פ סאינגס גרונית אינגס מקבלת דגס. וסו ספני כבדות מבטאל
 כמ"ס סה"ע בס' להות וו"ל. אות ריש. ידענו כי אין אות כבד על סלס
 ממנו ע"כ לא ידגישוהו סעבריס. וסעד כי לא נמלא נער קטן סיוכל לאמור
 כלל עכ"ל. לפיכך נוסג בה במקומות משפט ססרחבס כמו באו' גרונית
 ובאשר ידעת.

ג אותיות אהו"י אע"פ סאינג ממואל א' מתחלפית לפעמים זו בזו בעצמן
 סאחוס סיס לכן במס ססן נחות לפעמים. כמו פנית. פניתי. סיון
 סמורת סל למד ספעל. אודיע תודיע. סויו סמורת יוד פל ספעל. סו
 סליחי (אי' ג') סויו במקו' סל. רפס סבריס (תסלי' ס') כמו רפס. ורבי
 כמס. ולדעת סה"ע אין סאותיות מתחלפות רק. נאותיות אהו"י וסמ"ן
 בשי"ן. ובאותן סזכרנו לעיל (סכיל א') וסדומיס להס אמר. ססס סרטיס
 מתחלפיס וענינס א'. כמ"ס בס' להות וו"ל. אות זיין לעולס סרס (כוח)
 למס סיתבאר בסמוך

סכיל ו'
 סחולסס
 וסכונ סס
 סאותיות אה
 בשי"ן
 ס
 ס"ע ס"י
 ס"כ ס"ח
 סג סה
 סאין ס
 סה"ע ספ
 וסלח זו
 ורניס ס
 סחור סה
 סלאנו ס
 ס"ח
 סומו סמל
 ססדי ס'
 סמ
 סאותיות
 סד"ק
 סחני סיו
 סמו"ן
 סליו סחי
 ססתות
 ססתות
 נתיב
 ס עבר
 ססס
 סיר"ק
 סנועות

שבו' ו' . ורבים אמרו כי יתחלק עם סמך ועם לדי יעלוו (תהלי' ז"ו)
 נחעלסס (משלי ז') עלן לבי (ש"א ז') בעבור היות שלשסס קרובים בתולא
 וסנכוון ססס קרובים בעעס ולא יתחלפו כי לא יתחלק אות בלוח כלל רק
 לוחות אפ"י לבדס בעבור שימלאו פעס נרשים ופעס געלמים יוסין בסמך
בשורר מהסס (סוסע ע') וקריות' סוס אין הפרס ביניהסס עכ"ל . וכ"כ
 צפי' למלת ויסכרו מעיניה תסוס (ברא' ה') . ונתהלי' ריש סי'
 ע"ס' ומזס סתברר סמס שנמלא בפירושו למלת על גפי מרומי קרח (משלי
 ט') כי לוחיו' בות"ף מתחלפות ע"ס' הוא תוספת לוח' תלמיד אשר לא ידע דרכיו:
 גס סה"א דרכס לסתחלק בתי"ו כמו סהודעחך (לעיל שבי' י"ט) אע"פ
 שאין מולאן א' . ואמרו סעעס מפני ססן קרובות במכתב : כמ"ס
 סה"ע צפי' למלת אס בת. היא וחיה (סמו' א') . ומעעס זס יתחלפו סריס
 וסדלת זו בוו' כמו כתיס ודדניס (ברא' י') גדל"ת . וזד"ה (א א') כתוב
 ודניס צרי"ס . וכן וריפת ודיפת . רעואל דעואל וזולחס . וי"א שאין זס
 בחור' סתחלפות' אבל היו לכס שני סמות ונקראו פעס צסס זס ופעס צזס .
 מלאנו בתקרא חלק תמורת לוח סכפל . כמו ימאסו כמו מים (ססליס
 כ"ח) משפטו י"ססו . אשר צזאו נהריס (יסעי' י"ח) כמו צזוו' : בלא
 וימו תמלא (איוב ט"ו) כמו תמלל . גס מלאנו כון במקיס לוח סכפל :
 חסדי ה' כי לא תמו (איב' ג') כמו **תמלל** : לשמיד מעוניס (יסעי' כ"ג)
 כמו מעוזיס : וסס מעטיס .

לוחותיו חלק בית הלין סרשיות ואינן תשמשות לעולס וסן ט"ח ספ"ר גז"ע
 זר"ס : וחלין פעמי' סן תשמשות וסן לוח' תש"ה וכל"ב . וסמדקקי'
 נחבו סימכיס ללוחות סתשמשות : כמו סה"ע סנתן סימנס בסחי"ל א"ב
 סמו"ן : וסחכס ר' תסס קמחי נחן צהס סימן מס"ס כת"ב חליכ"ן . וכחב
 עליו לחיו סרד"ק ססוא סימן נאה לענן וככון לבנין . ולוחות אלב"ס אינן
 משמשות רק צראס סתצבס אבל לא צסופס' וסצב סאהרו' ססן חכ"ן סיו"ס
 משמשות בין צראס סתיצבס ובין צסוף סתיב' . וכבר ידעת סורלות סמוסיסן :

נתיב ב בחלוקת התנועות ושימותיהן ודרך התחלפותן

עשר תנועות סן . וסמדקקיס חלקו לוחן לסני מיניס . חמס מסן קראו
 בשס תנועות גדולות לפי ססן נמשכות במבטא : וסן קמ"ץ גדול
 חיר"ק סחחריו יוד : חיר"ו . מלאפו"ס . הולס : והמס מסן קראו צסס
 תנועות קטנות לפי ססן נמסרות במבטא וסן : פת"ח . חיר"ק שאין סחחריו

ויד : סגו"ל : שור"ק , קמ"ץ חטוף צורחה כלורת קמץ גדול , ויתבאר להלן
 (נתיב ו') איך תכיר כל אחת מהן : והסוד אינו בכלל התנועות כמ"ס בנתתי
 שח"ז , ואחרי כל תנועה גדולת תנוח אהת מאותיות או"י במבטא ונמשכה
 ממנה אע"פ שאינה כתובה אחרים ובאופן זה : אחרי הקמץ תנוח האלק
 ואחרי החירק וסלירי תניה סיוד' ואחרי המלאפוס והחולס תנוח סיוו
 וקראו לתנועות גדולות בשם אבות , ולתנועות קטנות בשם תולדות , ולא
 ח"ג מיוחדת אחת מן הקטנות הדומה אל ה' בסדרתה , וכן היא קריאה
 הספרדים שהם קוראים כל ח"ג מעין סדרת ח"ק תולדתה , אלא שמתמשיכה
 באבות וממנה' בתולדות ולא כקריאה אשכנזית , והא לך ליד התנועות

תנועות גדולות

תנועות קטנות

שמו קמץ גדול	Ⓜ	(שמו פתח	Ⓜ	(
שמו חירק גדול	Ⓜ)	שמו חירק קטן	Ⓜ)
שמו לירי	Ⓜ)	שמו סגול	Ⓜ)
שמו מלאפוס	Ⓜ)	שמו שורק	Ⓜ)
שמו חולס	Ⓜ)	שמו קמץ חטף	Ⓜ)

ותולדתו

ה הנה קראתי לפניך התנועות בשמות שמורגלים צפי האשכנזי' ועתה
 אליגה' לפניך שמות התנועות המשתיים צפי המדקדק' והמפרשים
 ויכוננו יהד על שפתיך למען חדע אותם כי חמלא זכרם בספריהם , הקמץ
 נקרא צפי רביס מן הראשוני' בשם פת"ח כמו שתראה במ"ס רש"י ז"ל במס'
 (ברכות דף י"ג ע"ב) ד"ס ובלבד שלא יהטוף וכו' , ושם בדף מ"ז ע"א בדף
 חטופה וכו' , וכן בפירושו לפסוק זוצח לאלפים יחרס (שמות כ"ב) ע"ש אומה
 חראה כמו כן שקרא הסו"א בשם הט"ף , וכן חמלא זכרם במסרת ובפי' הא"ת
 ושאר מפרשים : הליר"י קראו גם בשם קמ"ץ קט"ן , וכן הסגו"ל תולדות
 קראו בשם פת"ח קט"ן , החול"ס קראו חכמי ארפת מלאז"ס כמ"ס
 רש"י צפי' למלת תהומות יכסומו (שמו' ט"ו) ע"ש (ועיין במס'ל הכניו
 שניל ג') , וכן חמלא בשאר מקומות בפירושו , החיר"ק נקרא אלל הספרדי
 שצ"ר , כמ"ס הא"ע על וירשחם אח הארץ (דברי ד') ז"ל בעבר מנח ועלס
 סיוד בשבר סיוו נשבר עין הפעל עכ"ל ירצס בזה לתח טעם להירק קרי'
 משפטה בפתח : ואמר שזכו מפני סיוו שהיא בחירק לכן גם הריס בחירק
 כי

כי כן הוא המנהג במקומות במקרא כמש"ל [מסלת השמו' שביל קנ"ז] עיין
שם : מלחפ"ס' נקרא אלל הספרדי' שור"ק : או שור"ק גדול' . ושור"ק
בעל שלש נקודות נקרא אללס קבו"ך או שור"ק קט"ן :

ב המנועות מתחלפות לפעמי' זו בזו . דהיינו שמתחלק מ"ג בת"ג חזרת'
כדרך התחלפו' אותיו' או"י הנמשכות מהן (כמש"ל שביל ג'). והצירי
והחירק גדול אחי' הם צמה ששניה' מושכים יוד ויבואו זה תמורה זה
במקומת הרבה (ע"ל מסלת הפעלו' שביל ל') : וכן החולם ומלחפ"ס' אחיס
הם כי שניהם מושכי' ויו ודרכס להתחלק זה בזה . ואולם גם המנועות
שאין להן האחות הזאת מתחלפו' לפעמי' . ומולדומיהן כיוצא בהן דרכן
לבוז זה תחת זה . והקמץ חטוף ושורק קטן בני אחיס הם ויחלפו זה
בזה במקומות רבים כמו **כלן** מפלת דוד [מהל' ע"ב] כמו **כלן** בשורק .
ודרשן מחרבותיה [שם ק"ט] כמו **ודרשן** בשורק [או] יהיה הקמץ

הזה מקיס חול' כי כן משפטו על משקל **דרשן** ממלרים (שמות י"ב)
מפני הריש שאינה מקבלות דגש . וצא קמץ חטף במקו' חולם אציו וכדרך
רני נורד [ירמי' ז'] **רני** ושמהו (זכרי' ב') שהם לשון זווי מגזר' כפולים
בצנין הקל ומשפטם' [בחולם] : וזהו מה שפירש"י שם וז"ל ודרשו
מאת אחרי' שהרי נקוד חטף קמץ עכ"ל . ואחרי' כמוהם . ודע כי כאשר
תשתנה אותה מ"ג למ"ק לסבה מן **תשנות** אשר נזכיר להלן אי"ה . או
צרוז תשתנה המ"ג למ"ק שהיא מולדמה ואול' כשתחלפנה המנועו' בלי
שום טעם וסבה לגמרי . הוא על דרך הזרות :

נתיב ג בבאור ענין שוא נח ושוא נע ג נח נסתר ונח נראה:
דגש קל ודגש חזק ?

השוא לא נחשב בכלל המנועו' לפי שאין לו הצרה נמשכת כלל אבל
קריאתו במהירות היותר אפשרי' : ובעבור זה נקרא צפי רבים בשם
חט"ף [כמש"ל שביל ח] . והוא בערך המשרת אל המנועות . וכל אות
הנקודה בשוא נסמכת בקריאתה על המנועה שלפניה או שלאחריה . כמו
שיתבאר לעינינו . ולא תמצא שום מלה שיהיה בה רק שוא לבדו כאשר
מצאנו הרבה מלו' מחנועה אחת כמו כי . גם . זה . וזולתן : כי בעבור רוב
מהירות קריאתו אין צו כה לעמוד בעצמו ולרו' להיות עמו תמיד אחת
מן המנועות להסמך עליה :

א כאשר נסמך קריאת האות הנקודה בשוא אל האות שלפניה כמו
אב רהם יצחק יש ראל ודומיה' זהו מה שנקר' בשם 'שוא נח' ?

והוא מענין מנוחה והפסק : כי קריאתו בהפסקה וכאלו תהי' המלה נחלקת
לשמים : וכמו כן כל אות שבסוף התיבה אשר איננה מאותיות אה"וי הגחות
ואין בה נקודה לגמרי : היא נקראת בשוה נח. ומהראוי להיותה מנוקדת
בשו"א אלא שהסופרים השמיטוהו כדי להקל מעליהם הטורה לפי שאין לטעות
בה כי אלו היתה באחת מהמטעות היתה מנוקדת בה וכאשר תסמך קריאת'
האות הנקודה בשו"א אל האות שאחריו כמו **צִקְחַ רַכֵּב** ודומיהם נקרא
שו"א נע כאלו הוא מתנועע ורהוט להתדבק באות שאחריו :

יב ומה מוכל להתבונן כי לא יתכן להיות שו"א נח צראש המיוצ' לפי שאין
לפניו תנועה להסמך עליה גמתי אפשר להיות שוה נע בסוף המיוצ'
בעבור שאין אחריו תנועה וזהו הטע' למה שכבר הודעתוך [מסלה הפעלי'
שביל מ"ד] שלא יצאו שני שואין רגופים צראש המיוצ' ע"ש כי השו"א הראשון
לא יתכן היותו שו"א נח לפי שאין לפניו תנועה גם שו"א נע לא יהי' צלי היות
אחריו אחת מן התנועות. ובנדון דידן אין אחריו תנועה רק שו"א
כבר ידעת דרך אותיו' אהו"י להיומן נחות לפעמי' ונסמרו' במצטא.
יג והוא מה שנקרא אלל המדקדמי' **נח נסתר** : או **נח נעלם** : וכל
אות הנקראת בשו"א נח נקרא אללם **נח נראה** : כלומר נח הנראה
ונרגש במצטא :

יד דע כי יש שני מיני דגש : האחד נקרא **דגש קל** והוא לא יורה על
שום הוראה רק לחזק על ידו קריאת אותיות בג"ד כפ"ת . כמו שידעת
שיש הבדל במצטא האותיות האלה בין הדגשות ובין הצלתי דגשות : האמתי'
אין אגחנו בקיאים עמה להבדיל בזה במצטא הדלת : וכמו שהוא גם במצטא
שאר אותיו' שבקלתן לא נוכל לכוון המצטא המיוחד להן לפי מוצאן : ואין זה
המקום לדבר מזה . וכל אות מאותיו' האלה הצאה צלי דגש נקרא בשם
רפי ע"ש רפיון קריאתה . וצימתי קדם נהגו המנקדים לעשות סימן הרש
קו מושכב על האות מה **פ פ פ** . והסופרים השמיטוהו מצלי אורך אליו .
כי כל אות שאין בה דגש ידענו שהיא רפוייה והדגש קל מקומו צראש המיוצ'
כמו **בראשית ברא** : או צאלע התיבה אחרי שו"א נח כי גם הוא כראש
המיוצ' יחשב אחרי שיש קל' הפסק בשו"א נח כמו **נש-בע יז-כר יש פוט**
ודומיהן . ולא יהיה לעולם דגש קל צולת המקומות הללו :

מן ויש לך לדעת שמה שזכרתי לך הגה אומיות בג"ד כפ"ת : הוינו לפי
 שבהן נכר ונרגש ציותר הדגשות והרפיון . כי יש לכל אחת מהן הבהרה
 מיוחדת ולא יחסר מהן לעולם הדגש הראוי להיות בהן ואולם גם באומיות
 ט"ס שק"ץ נוזלי"ס נהג הדגשות והרפיון לדעת המדקדקי' : דהיינו שמחוק
 קריאת הדגשות וצולת זה תקל קריאתן כמ"ס הרד"ק במכלול [ד"ק דף
 קל"ח] וז"ל **קריאת הלמד חוקה וקריאת הלמד קלה מפני שוא**
הגע אשר עליה [כמש"ל שביל כ' : סימון'] . שאל שאל האיש (ברא'
 מ"ג] קריאת השין חוקה . ושאל לו [במדב' כ"ו] קריאת השין קלה נפלו
 פניך ברא' ד' קריאת הנון חוקה ונפלו ולא יקומו עוד (עמוס ה') קריאת
 הנון קלה . וכן שאר האומיות על זו הדרך עכ"ל וראוי א"כ לכל איש למקן
 דצורו להבדיל בין אות דגושה ובין אות רפויה גם שאר אומיות וזלח בג"ד
 כפ"ת . ואמנם לא תמצא לעולם דגש קל באומיות ט"ס שק"ץ נוזלי"ס : כי
 הסופרי' השמיטוהו בעבר שאין בהן הבדל כ"כ במצטא בין הדגשות בגדש
 קל ובין הרפיוות :

מן הדגש השני נקרא דגש חוק והוא כל דגש המורה על חסרון אות . או
 שהוא לסימן הבטן : או לאחת משאר הוראותיו אשר הודעתוך כבר
 במסלת הקודמות לזו . וכל אות הדגושה בדגש חוק נקראת בכפל היא וכאלו
 תהיה הראשונה מהכפל מנוקדת בשוא נח כמו **אנש פקד** קוראין אותן
אנש פקד : וכן כלן על זה הדרך :

ין מעתה עמוד והמצונן כי כמו שאי אפשר להיות שוא נח בראש המיבה
 לעשם שהחבאר (לעיל שביל י"ב) : כמו כן לא יתכן להיות דגש חוק
 באות שבראש המיבה . שהרי האות הדגושה בדגש חוק נקראת בכפל אות
 והראשונה מהכפל בשוא נח . וכפי זה צריך להיות לפניה אחת מן המנועות
 כמו לפני שוא נח . ומן הטעם הזה בעלמנו אי אפשר בשום אופן להיות דגש
 חוק אחרי שוא : לא אחרי שוא נע ולא אחרי שוא נח לפי שתמיד צריך להיות
 אחיה מנועה לפני דגש חוק ואין בשוא כה מנועה . וזוה תבחין ומכיר איזה
 הוא דגש חוק ואיזה הוא דגש קל : כי דגש קל לא יקום ולא יהיה רק בראש
 המיבה או באמצע המיבה אחרי שוא נח (כמש"ל שביל י"ד) . והמקומות
 הללו אינם מוכשרים לגמרי לקבל דגש חוק וכאשר החבאר :

יה וזאת היא הסנה למה שאמרתי לך (מסלח הנמויט שביל כ"ז] שכל
 מנוסה שלפני חוט הדגושה לא תשתנה לעולם לשוא ע"ש . כי כל דגש
 הבא אחריו חיונה מנועה לא ימלט מהיותו דגש חזק . ואם תשתנה המנועה
 ההיא לשוא שוב לא ימכן להתקיים הדגש שבאות שאחריה . שהרי לא יבוא
 לעולם דגש חזק אחריו שוא :

נתיב ד בדיני התנועות : וסימני שוא נע . ומשפט החטפין
 ודרך קריאת אותיות הח"ע כשהן בפתח
 בסוף התיבה :

יש אחרי מנועה גדולה לא יבוא שוא נח ולא דגש חזק שכחו ככח שוא
 נח . אבל כל שוא שאחריו מנועה גדולה הוא שוא נע . זולת בהיות
 הנגינה באות המנוקדת צמ"ג או ימכן להיות אחריה שוא נח או דגש חזק .
 ואחריו כל מנועה קטנה צריך להיות שוא נח או דגש חזק . רק כשתהיה
 הנגינה באות הנקודה צמ"ק או חין צריך להיות אחריה לא שוא נח ולא
 דגש חזק . ודע כי טבע מצטא הסגול והקמץ חטף . להיותן מוכשרות
 יותר לפני שוא נח . והחירק קטן והשורק קטן מוכשרות יותר לפני דגש
 חזק . וכן הוא על הרוב :

כ ולמשן מוכל להבחין ולהכיר חיונה שוא נע וחיונה שוא נח . מקח צידך
 לסיתן אותיות **א ב ג ד ה ו** . וכל שיש בו רושם זה הסיתן מדע
 שהוא שוא נע . ואם לאו . מדע כי שוא נח הוא . וזה צאור הסיתן :

א כל שוא הבא באות הראשונה מן המיצה . הוא שוא נע : כי לא
 ימכן להיות שוא נח צראש המיצה : כמש"ל [שביל ו"ב] :
ב שני שואין רזופים באמצע המיצה . הראשון נח והשני נע . כמו
יפ"קדן . ומבואר הוא כי הראשון או אפשר להיות שוא נע לפי
 שאין אחריו מנועה : וגם השני לא ימכן היותו שוא נח לפי
 שאין לפניו מנועה :

ג גדולה . פי' כל שוא שאחריו מנועה גדולה בלא נגינת טעם . הוא
 שוא נע . כמש"ל [שביל ו"ט] :

ד דגש . פי' כל שוא הבא באות הדגוש' צדגש חזק . הוא שוא נע :
 כי לא ימכן היותו שוא נח . אחריו שכבר התבאר (לעיל שביל ע"ז)
 שאות הדגוש' נקראת בכפל חוט והראשונה מהכפל בשוא נח :
 ותהיה

ומהיה א"כ קריאת האות השנית מהכפל בשוא נע . כמשפט שני שואין
 רזופים שבאמצע המיצה : כמו יִגְשׁוּ קוראין אותה יג־גֶשׁוּ :
 וכן כל כיוצא בה ועם שלפעמים נשמע הדגש הראוי :
 להיות באות שואית [כמש"ל מסלת הפעלים שבול ל"ט ושביל ע"ד] :
 מ"מ השוא מתנוועע כמשפטו בהתקיים הדגש : אבל אין האות ההיא
 נקראת בכפל :

ה : הדומות . פי' שתי אותיות דומות רזופות והראשונה בשוא כמלת
הנני וזולתה : הוא שוא נע . לפי שלא יתכן לקרואן בשוא נח . כי
 או תהיה האות הראשונה מהדומות ובלעת במצטא :

ו : שש אותיו' בג"ד כפ"ת הנרפויית תמיד בבואן אחרי שוא נע כמו **זכר**
שבר : **ספר** : ואחרי שוא נח הן לעולם דגושות בדגש קל כמו

זכר ישפט . וכן כל הדומים להם : ואין בכל המקרא מלה
 יוצאת מן הכלל הזה חוץ מלות **שתי שתיים** שיש דגש

בתי אחרי שוא שבאש המיצה שהוא שוא נע לעולם . כמו שהודעתיך :
 ובעבור זה נקראות המלות האלה באלף גנוזה כאלו כמו **אשתי**
אשתים כדי שמהיה השין נקראת בשוא נח ויהיה דגש
 התיו כמשפט .

כא שלשת החטפין שהם : חטף פתח חטף קמץ וחטף סגול : המה יבואו
 באותיות אהה"ע במקום שוא נע : ומשפטם כמשפט שוא נע לכל
 הלכותיו : רק שהם נרחבים קצת בקריא' ובתנאי שלא יהיו נמשכים כשיטור
 משך איזה תנועה : ולא יקוסולא יהיה לעולם שוא נע לבד באחת מאותיות
 האלה בלי לרוף פתח או קמץ או סגל ולכן כאשר תמצא שוא לבד באחת
 מאותיות אהה"ע : מדע כי שוא נח הוא :

כב ויש לך לדעת שבמקומות שראוי לבוא אחד מןהחטפין נשמע לפעמי'
 השוא ומצא התנועה לבדה : ולפעמים נשמטה התנועה ויבוא שוא
 פשוט וזהו ברוב כשהיה האות שאחריו נקודה בשוא כמו ואנכי **אעלה**
 ברא"מ"ו) ו**נהפכו** לדס שמות ז' לא **יהסרו** כל טוב
 [מהל' ל"ד] לא **יאשמו** כל : ההוסיס בו [שם] ודומיהם
 ופשוט הוא שלא יתכן : היומן בחטף : כי מאחר שיש לחטפין משפט
 שוא נע צריך להיות אחריהם לעול' אחת מןהתנועות ואין בשוא כה תנועה :

וכן כאשר תהיה האות שאחריה' בדגש יבא שוא פשוט אע"פ שיש אחריה'
אחת מן התנועות : כמו למה **נְהַבֵּאתָ** [צרא' ל"ח] **נְהַפְּדָךְ** לנחש
(שמו"ו) **נְאֻדָר** בקדש (שס"ו) וזולתם :

כג כאשר ראוי להיות נח נראה באות שנסוף המיב' והיא מאותיות הח"ע
והאות שלפניה נקוד' באחת מן המיטעו' הגדולו' חוץ מן הקמץ. אוי

מקד האות ההיא שנסוף המיב' צפתה להרחבת אות הגרון . כמלות
רוח כחריח בריח גבוה מגביה הגבה יודע

ידוע ידוע יודיע וכל כיוצא בהן אבל להיות לפניה קמץ או לא
מצא זאת הפתח . כמלות **רשע** . **אח לה** ודומיהן וכל המדקדקים

מסכימים שהפתח הזאת אינה נקראת באות המנוקדת בה. והוא על פי שני
עדים. חדא כי לא מצאנו כן לעול' באחת משאר האותיות 'שמהי' האות האחרונ'
מהמיב' חניקד' צפתה בלי היות עוד איזה אות אחריה במיב' . ועוד שהיא
המנוקדת צפתה בסוף המיב' היא תמיד במפיק. ואין דרך לבוא מפיק הא'
זולת בהיות' נקראת בנח נראה. ולפיכך אמרו כלם פה אחד שהאותיות
האלה הפתוחות נסוף המיב' נקראת בשוא נח. ונהלקו בקריאת זאת הפתח
באיזה אות שמהי' נקרא' : יש אומרי' שקריאת' באלף גבוה כאלו כמוצ
רואח באח גבוהה מגביאה ידאע ידואע וכן השאר

ויש אומרים שהפתח הזאת תהיה נקראת באות הנחה הנמשכ' מן התנועה
הגדולה אשר לפניה : וקוראין המלו' האלה **רווח כיוח גבוהה**
מגבייה יודיע ידוע יין כל כיוצא בהן על דרך זה. והוא הנכון :

כד מעתה יקל עליך להתבונן העעס למה שאמרתי לך [מסלת הפעלים
סוף נתיב צ'] מאחורת תיו המפעל לאותיות זס"ך [ונקראות
אותיות השריקה : ע"ש מצטאן כאיש השורק] ע"ש כי בהיות המיו כמוצה
אחרי פה הפעל הנקודה בשוא נח. לריך להיות בה דגש קל כמשפט צג"ד
כפ"ס שאחרי שוא נח : ואז היא מורגשת שפיר במצטא. משא"כ אלו היתה
כמוצה לפני פה הפעל . שאז לא יהיה שוא נח לפני המיו ותהיה רפויה
ובלעת במצטא. שהרי אז אפשר לעולם להיות דגש קל באמצע המיב' אס לא
יקדס לו שוא נח : וכאשר אודעתין : ואלו כשפא הפעל זר"י מחלקף המיו
צעות

צט"ת ואס היא זי"ן מחלק צדל"ח [כמש"ל שס] כמנהג האומיו' שהן ממולא
אחד להתחלק זו צו . כי המיו' והעיו' והדל"ח שלשמן מאומיו' דעל"נת
שמואלן תהלשון . ומאלנו צמקרא מלח והמשוטטה בגדרו' [ירמיו' מ"ט]
שמקדם המיו' לשו"ן פח הפעל. והיה זה מפני כוזב הקריאה . שהיו אס
תהיה מאוחרת לש"ן יהיה משפטה להדגש ומדמה הצרחה להצרת העיו'מן
אשר צלדה : ותהינה א"כ שלש אומיות רלופה דומות צמצעא . והוא מה
שיכבד על הלשון :

נתיב ה בענין נח תמורת דגש : ודגש תמורת נח :

כח אחת הראיות לדעת כי דגש חזק מוליד אות נוספת ע"י קריאת האות
הדגושת בצפל אות . ובעבור זה יש צו כח להשלים אות אחרת
החסרה מהמכתבו כי הכפל הנולד ממנו ימלא מקום האו' החסר' ולפיכך
יצוא צרוב לחלוט אות הכפל דוקא. ואמנם לפעמי' לא הקפיד מניח הלשון
רק שיהי' מספר אומיות המיזה בשלמו' ע"י הכפל שבכח הדגש : והניח
דגש באות להשלים אות אחרת שאינה כדמות' : אס לחלוט נון החסרה
וכמו שידעת שזה נוהג הרבה בלשון. או לחשלו' מיו המפעל [כמש"ל מסלת
הפעלו' שביל כ"ז] ודעת קצת יצוא ג"כ לחשלו' למד [כמש"ל שס שביל ז"ז].
אע"פ שאינן מהכפל : וכאשר תהיה האות הראויה להדגש אחת מאומיות
אחהע"ר שהן בלתי מוכשרות לקבל דגש. הוסיף צמיצ' ההיא אחת מאומיו'
או"י הנחות . דהיינו שהתנועה קטנ' הצריכ' להיות לפני אות הדגושה
משמנה לתנוע' גדול' כדי שהאות הנמשכת מן התנועה הגדולה ההיא
תהיה צמקוס הכפל שבכח הדגש. כמו שכבר ידעת שבהעדר הדגש מאומיו'
אחהע"ר משמנה התנוע' הראויה להיות לפניה מפחה לקמץ גדול אציה
והחירק קטן ישמנה לצירי . והשורק קטן ישמנה להולס . וזה המנהג
מהמחלפות ת"ק למ"ג כדי להשלים הדגש : נקרא צפי המדקדקים **נח**
תמורת הדגש והוא מצואר

כו ואולם מה שלא נשמנה החירק קטן לחירק גדול אציה והשורק קטן
לשורק גדול אציה : היינו עעמא' לפי שאלה התנועות הגדולות ר"ל
הצירי והחולס יש להן אות או"י נחה בכח קריאתן ואינה כתוב' אחריהן .
לפיכך מצאנה צמקו' הדגש שיש צו ג"כ אות הכפל בכח קריאתן לצד משא"כ
החירק גדול ושורק גדול שהאות הנולדת ממסך הצרמן דרכה להיות כתוב'
אחיהן

אחריון . אינו מן הדין להיומן למשלו' הדגש . כי האות הנולדת מקריאת
אות הדגוש' אינה כחובה בקיבה :

כז ומעמה מצין ומשכיל טעם תוספת אות על השרש בגזרת צנין מרובע
שצנינים הדגושים . כי בעבור שלא יתכן היות מנהג גזרת נחוי עין
וגזרת הכפולים צנינים האלה מפני הדגש . כמו שידעת : לכן תוספת
בהן אות אחת להיזמה למשלוס הכפל הראויים להיות בכח הדגש . והנה
בגזרת נחוי עין נכפלה למד הפעל . כי לא היה אפשר להוסיף בה אות נחה
אחריו שכלא"ה מניח עין הפעל ולא מבאנה שתי אותיות נחות רזופות באמצע
המציבה . ובגזרת הכפולים תהיה הוי"ו הנמסכת מן החולם שנספח הפעל
למשלוס הדגש :

כח וראוי שמדע כי משפט נח ממורת הדגש נוהג הרצ' בלשון גם באותיו'
המוכשרו' לקבל דגש שלפעמי' נשמע מהן הדגש ומשמחה התכוונה
קטינה שלפניהן לחנוע' גדול' כדי להורו' עליו: כמו **והתקל** גזרת [ברא'
ו'] **ימר** שכן [ישעי' כ"ד] הם מגזרת כפולים צנין . נפעל ויצאו
במשקל אל **ירך** לבצב' [דברי' כ'] שהנח הלימשך מן הצירי הוא
צמקי' הדגש שדרכו' להיות צפא הפעל להורות על כון נפעל וכן ואצין
התל זו [ברא' ל"א] אל יוסף פרעה **התל** [שמו' ח'] וכל הנמצא
מזה השרש צנין פקד הדגוש בכלם . ההא שהיא פא הפעל בת"ג
ממורת הדגש הראוי להיות צעון הפעל לסיומן הצנין מלבד מלת ויהתל
זהם אליהו [ת"א ו"ח] הבא על משפטו בדגש המיו : ועוד רבים כמו
אלה בכתוב הצאי' בנה ממור' הדגש בזולת אות גרונית: וכמו שמוכר עוד
להלן בכמה מקומות

כט ובדרך הזה יראה לי להיות דקדוק מלת הפיר **התז** [ישעי' י"ח]
ויהי' לעבר מצנין הפעיל לגזרת חסרי פא נון שרשו נחו :
והי' משפטו בחירק ההא ודגש צמיו על משקל **הגי'ש** . וצאה ההא בצירי
ממורת הדגש . ונכון א"כ מה שנהגים לקרות במשנה **התיז** את
הראש צנת אחת [חולין פ"ג מ"ג] בדגש המיו : ודלא כהרד"ק שהציאה
צשרשים צשרש תזו וכתב שם . צענין קריאת מלת המיו שצמשג' וז"ל ואע"פ
שקורין אותו בדגש כמו הפיל אפשר שאין הקריאה נכונה . ותהי' קריאתו
הנכונה ציר **התז** ע"ת החל הנוגף [צמדב' י"ו] . או **התז** צפמח
כמו שהוא בכתב " " [ולפי' תהיה אך למומר היוד הכתוב " " צו] ואם
תהיה

מהו קריאתו בדגש יהיה במקו' הנח (כמ"ט צטציל שאח"ז) עכ"ל . ועיין
 במ"ט עוד שם וקרא ממרחק חבר לשרש חזו וצאורו . ואני תמה על דבריו
 אלה . כי בלא ספק לא היה נעלם מעיני הכתמו ורוח מבינתו מה שאמרו
 במשנה או שהיו לרורות מנתזין מתחת רגליה (צ"ק פ"צ ת"א) וחו מן
 הצואר [וצחי' פי"א ת"ג] שבאלה ודומיהם מצואר היומס נגוריס משרש
 נחו ונראה מענינס להיות להם טעם אחד עם מלת החיו אח הראש
 והוא לשון כריחת הדבר ממקומו . ולמה זה חלק ציניה' ולא הצר אומס
 יחד . ויהי' כמות מלת החו שבכחצו . וכמו שכחצנו ויחן עוד להיות ענין
 שרש נחו צוין כמו נחש צשין בחלוק' וסר"ץ . כמו ונחשתי אשיריך [מיכה
 ה'] וזולתו . והוא הנכון לדעתי . ואם תשיצני תמה שאמרו מנין לרבו' אח
 הראש שכבר החמו (חולין דף כ"ז ע"ב) שמלת החמו כחוצה צוי"ו . ונראה
 מזה להיות קריאת ההא בשורק גדול : ולא בשורק קטן כמנהג גורח
 חסרי פא נון . אך אנכי אענך שקריאת' בשורק קטן ופוק חזי מאי עמא דבר
 לקרות החיו בדגש . וכמוהו המיס המוכיס [פרה פ"ה ח"ט] כחוצ צוי"ו
 אחרי המס אע"פ שהכף בדגש כמ"ט צתי"ט שס' וכן להקטיר **קומצה**
 צהוץ [מנחות פ"א מ"ג] צוי"ו אחרי הקוף שמשפט' להקד' בשורק קטן כמו
 מלא **קמצי** [ויקרא צ'] וכן הוא מנהג חו"ל לכחוצ יוד אחרי חירק קטן
 ואמרו : הברהמה איכה מועדת לא ליגה ולא ליגוף ולא לישוך [צ"ק פ"א
 ת"ד] ציוד אחרי הלמד הנקודה בחירק קטן : כי הם מגורת חסרי פא
 נון וצחסרון פא הפעל צריך להיות דגש צעין הפעל להורו' עליה : ושבו לא
 יתכן להיות לפניה מצועה גדולה ורבים מאד כיוצא בהם במשנה ובמלמוד
 וכל זה הוא לצורך מיקון הקריאה בעצור חסרון הנקוד מדבריהם ו"ל :

וזה לעומת זה נוהג בלשון שיצוא לפעמים דגש ממורת הנח : דהיינו
 שמשנ' איזה חנוע' גדול' לחנועה קטנה ויצוא דגש צאות שאחריה
 למשלום הנח הראוי להמשך מן הח"ג כמו **ויסב** אלהי' [שמו' י"ג] **וייהם**
 אח הכסף [מ"ב כ"ב] **וישיש** עד נפח - [צמד' כ"א] הם
 מגורת הכפולי' בצנין - הפעו' ומשפט אוחיו' אית"ן להיו' צקמץ גדול
 וצאו בפחה ודיש צפא הפעל ממורת הנח הנמשך מן הקמץ . וכן כי **תלינו**
 עליו (שמו' י"ו) **תנירו** לכם [שס] **תנירו** אומי' [שס] וחציריה'

הצאים צווי ועמיד מצנין הפעיל בדגש פא הפעל ולפניה פתח ממורת
 הקמץ . כי הם מגורת נחו העין . וכן בלשון עבר לא **תניח** אדם
 לעסק [מהלי' ק"ה] וחציריו ההא בחירק ודגש צפא הפעל

ממורת **כף**

תמורת גנח הנמשך מן הצירי הראויה להיות צהא כמשפט גזרת נחי עין !
ורבים כיוצא בהם :

לא

וידוע מדע שלפעמי' יש לורך גדול בהשמות המשקלי' כדי להצדיל
צין הענינים המשותפים בשרש אחד . כמ"ס הרד"ק בשרשים בשרש
לון שכל מה שהוא מו'השרש מענין מרעומת יבוא ברוב צדגש. כדי להפריש
צינו ובין מה שהוא מענין לינת לילה . וכן בשרש נוה יש הפרש במשמעות
צין הבאים על מנהג נחי העין שהם מענין מנוחה . ובין הבאים צדגש תמורת
הנח שהם לשון עזיבה והנחה . וכן בשאר משקלי הפעלים יש לפעמים
הפרש בעניניהם בהתחלפות משקליהם . כמו אל **תִּהְיֶה** ואל חשקט
[מהל' פ"ג] וחציריו הבאים בסגול אומיות אית"ן **צִנִּין** הקל
הם מענין שתיקה . וכל מה שבא מזה השרש בפתח אומיות אית"ן כמו
לֹא תִהְיֶה בשור ובחמור [דברי' כ"ב] וזולתו: הם מענין חרושה בקרקע
והגשאל ממנו : ואחרים כיוצא באלה :

לב

והגה כבר ידעת מנהג הפעלים שפא הפעל שלהם הוא נון: שדרך
הגון להיות חסרה ויבוא דגש צעין הפעל להשלימה . ולריך שמדע
כי מצאנו במקרא פעלי' שפאיה' הוא יוד ובאים על דרך גזרת הסרי קפא
והם אלה יצב יצב יצב יצב . שנאמר מהם **וַיִּצַב** אצרה (בראשי'
כ"א) **וַיִּצַב** אח המקלות (שם ל') שק ואפר **וַיִּצַע** (ישעי' כ"ח)
וַיִּצַקוּם לפני ה' (יהוש' ו') בטרם **אֶצְרָה** [ירמי' א'] וחציריהם

הבאים צדגש עין הפעל להורות על יוד פא הפעל : ויעיד על היות פא
הפעל שלהם יוד ולא נון. מהשמאלנו מן הפעלים האלה במקרא בהתקיים פא
הפעל כדרך השלמי' : כי בכלם כמזבה יוד פא הפעל : כמו התיצבו וראו
[שמו' ו"ד] לאנכ' ובקרכס יצב [שם י') שק ואפר יצב לרבים (אסתר ד')
ואח הדס יצב (ויקרא ח') יצרת לשחק צו (מהל' ק"ד) וזולתם: ולא אהד
מהם מצאנו בכל המקרא שמהו' נון כמזבה צו : מזה נדע שגם אומת
הבאים בחסרון פא הפעל מהמכתב. יורה דגש עין הפעל על חסרון יוד
ולא על חסרון נון . וכל זה הוא כמנהג הלשון לבוא דגש תמורת הנח
(וכמש"ל שביל ל'). כי אלו היו השרשים האלה באים על מנהגם . היה
משפט הווד פא הפעל להיו' נחה במשך התנועה גדולה שבאות שלפניה .
ונשמנה התנוע' גדולה ההיא לתנוע' קטנה ויבוא דגש צעין הפעל במקום
הנח

הנח :
הספק
אמתת
פא הפ
בעבור
היוד
אבל צו
והמדה
ומי המ
וחציר
וי"א ש
מהלק
יומר
יומר
אחרי
ספק
[שמו
מגזר
ויהיו
ואות
הלשו
ובין
אית
נוח
סוח
וי
ו"ח
ובש
אח
קלי
לא
שר

הגח : ולאחר שמלאנו מנהג חסרי הפא בפעלו' שפאיהם יוד . כולד לנו
המפק בקצת פעלים חסרי הפא : כי יש מהם שאין לעמוד על צירורם ועל
אמתת פאיהם אם היא כן או יוד בעבור שלא נמלאו בכל המקרא בהתקיים
פא הפעל : כמו **הַגִּיד הַזֶּה וְזוֹלַת** . ואולה בגזור על היות פאיהם כן :
בעבור היות מנהג .
היוד שאין דרכה להשמט ושמהיה משלמת ע"י הדגש שבאוח שאחריה .
אבל ברוב היא נחה במשך המנועה גדולה שלפניה . וכאשר ידעת :
והמדקדקים נחלקו במלו' **הַצִּית** אש עליה [ירמי' ו"א] כי **הַקִּיפו**
ימי המשת' [איוב א'] ו**הַנִּיחַ** מהוץ למחנה (במד' ו"ט)
וחציריה . שתקצת גזרו' . היות פא הפעל יוד בשלש הפעלים האלה :
ו"א שפאיהם היא כן . ומיראת האריכות לא אזכיר לך טעמיהם כפי
מהלקותיהם . ואני אומר אם נשפוט באלה הפעלים לפי תמונתם . יתן
יומר להיות פאיהם כן . כי חסרו הגון הם הרבים . וכמו שכתבנו : אבל
יומר קרוב אלי לומר נהיו' הפעלים האלה שלשמן מגזרת נחי העין .
אחרי שמענו **הַצִּית** מלאנו **אַצִּיתָנָה** יתד (ישעי' כ"ז) שהוא בלא
ספק מנחי העין וכן מענו' **הַקִּיפו** מלאנו **תְּקִיפוּת** השנה
[שמות ל"ד] וחצירו שהם שמות מגזרת נחי העין : כי לא נמלאו שמות
מגזרת חסרי הפא על זה המשקל כמו שמדע במסלת השמות א"ה
ויהיה אם כן משפטם **הַצִּית** . **הַקִּיפו** צירוי ההא . והא שבמקור ולווי
ואוהיות אית'ן בקמץ . אלא שבאו בדגש תמור' הגח מנהג
הלשון בהרבה מקומו' . וכמו כן נאמר שאין הבדל לא בין **הַנִּיחַ** צירוי ההא
ובין **הַנִּיחַ** בחירק ודגש . ולא בין **יָנִיחַ תְּנִיחַ** בקמץ אומיו'
אית'ן ובין **יָנִיחַ תְּנִיחַ** בפתח ודגש . כי משרש א' ילאו כלם והוא שרש
נוח אלא שאלה באים בנח ואלה בדגש תמורת הגח . וכדרך שרש לון :
סוח . הגמלאים במקרא על משפטם **וַיִּלֶן** העם על משה (שמות ו"ז)
וַיִּסַּח את דוד [ש"כ"ד] והדומי' להם . ופעמים יבואו בדגש במקום
הגח . כמו כי **תְּלִינֵנוּ** עלינו (שמות ו"ז) כי **יִסַּח** אחס (ת"כ)
ו"ה) ודומי' . **תְּנִיחַ** הציאס הרד"ק במכלול (ר"ק) . דף קמ"ז)
ובשרשים בשרש לון ובשרש סית ע"ש . ויהיה גם השרש הזה כמוהם ומשפט
אחד להם להיות פעם בנח ופעם בדגש . ועם שהדגושים מזה השרש הלוקי'
קצת בעניניהם מהבדלי דגושי' . כמו שזכרנו [בשביל הקוד' לזה] : עכ"ל
לא רחוקים המה זה מזה כ"כ עד שנגזור עליהם בשביל זה היותם משני
שרשים . ועיקר עניניהם אחד הוא כי גם ענין העוובה קרוב הוא לענין
מנוחה

מנוחה וכמ"ס הרד"ק בשרשים [שרשינח] ע"ס : ומוטב לומר כן מלהרצות
שרשים בלשון צלי שום צורך . כי האמנם לא הודו חסדו המדקדקים למה
שהרא"ב צע הפריון על המדה באזהרתו מלהוסיף שרשים בעבור המשקל
[כמ"ס בפירושו למלת ויקדו וישמחו] [שמו"ד] [ע"ס] . מ"מ אין לעשות כן
צלי ראיה ברורה כדי להליל מלות מן הזרות : ואחרי שדין דגש ממורת הנח
נוהג הרבה בלשון למה נרחיק היות גם הפעלים האלה על זה הדרך : גם
כי לדעת האומרים שפאיהם וי"ד אין להמלט מן הטעם הזה . וכמו
שזכרנו במחלת זה השביל וכי מאמר בלצנך שאם יהיו הפעלים האלה מנוחי
העין היה משפט נקוד ההא שבצנין הפעיל ואומיות אית"ן שלהם להשתנות
לשוא בהמחברם עם הכנויים [כמ"ס ל מסלת הכנויים שביל מ"ח] ואנחנו
מלאנו אותם בהמקיס נקודם כאשר במחלה טרם המחברו עם הכנויים .
כמו לכו **והציתוה** באש [ש"צ ו"ד] עדת מרעי **הקיסוני** [מהלוי"כ"ב]

והניחם [ויקרא י"ו] **ויניחיהו** אהרו [שמו' י"ו] ודומי' : והשבות
: אל לצנך כי לא ימנן להם להשתנו' לשוא בפעלי' האל'
מפני הדגש שאהריהם . וכמ"ס ל [שביל י"ח] . וע"כ צריך אמה לומר כן גם
לדעת המדקדקים באומם השרשים שמודים בהם להיות הדגש ממורת
הנח וכמ"ס הרד"ק במכלול [ד"ק דף קמ"ז] בשרש וול וו"ל . נאמר בשרש
הזה מנה רחוקה מדרך הכלל והוא כל מכבדיה **ה' ילודה** [איכה א'] כי על
דרך הכלל **הזילודה** [ההא בחטף] בפלס **השיבוה** . ולפי שטר'
המחבר המלה עם כנוי הנקבה היתה **הזילוד** כמו
השיבו בקיום הנח וכו' . וכשחברו המלה הפילו הנח מפני' רוב
החנועות בהרבות המולה וצ' **הזילודה** בא הדגש ממור' הנח וכו' וכן
עשו במלת **הסיתוד** ויכלו לך [נרמיה ל"ח] שהוא מן סית : ושמו
הדגש ממור' הנח הנפול עכ"ל . ויש עוד לדבר דבר ולהתוכח עם
המדקדקי' בענין הוספת שרשים בלשון צלי צורך . אלא שלא רציתי להאריך
פה בעניני' כאלה . ומה שכחצנו בזה יספיק להודיע למלמדי' דרך משקלי
הפעלים האלה : ולהורות לפניהם הדרך להמבזק בכל כוולא בזה :

נתיב ו בסימני קמץ גדול וקמץ חטף : וסדר נקוד אותיות
א"תן בגורת נחי פ"א : ודרך הנוהג באותיות א"י :
ק עמה יקל עליך להמבזק ולהצדיל צין קמץ גדול וצין קמץ חטף מולדת
החולס . כי צורתם אהת הוא כמו שידעת' ואמנם כל קמץ שאין בה
עינת

נבינת טעם ואחריה שוא נח או דגש חוק . הוא קמץ חטף . ואם אין אחריה
לא שוא נח ולא דגש חוק אז מדע כי הוא קמץ גדול . וזה מצואר ממה
שהודעמיד (לעיל שביל י"ט) שכל תנועה קטנה שאין בה נבינת טעם צריך
להיות אחריה שוא נח או דגש חוק . ושאריו תנועה גדולה לא יבוא שוא נח
ולא דגש חוק ע"ש. וזה ימצרר לך שהקמץ שבפא הפעל בלשון עבר מצנין
הקל כמו **שָׁמַר שְׁמֵרָתָּה**. וכן קמץ פא הפעל שבמקור וכווי ועמיד מצנין
נפעל כמו **הַשְׁמֵר הַשְׁמֵר** : קמץ גדול הוא . וכאשר
והי' אחריה שוא כמו **שְׁמֵרָה שְׁמְרוּ הַשְׁמְרוּ**

ודומיה הוא שוא נע כמשפט אחריו תנועה גדולה . וכן כשתהיה הנגינה
באות המטוקדת בקמץ . הוא צודאי קמץ גדול . כי לא מצאו בשום מקו'
שתהי' הנגינ' בקמץ חטף . גם כל קמץ הבא במקום פתח כדי להשלים
הדגש הראוי להיות באות שאחריה . הוא קמץ גדול . וזה פשוט ומצואר
ממה שכמצנו (לעיל שביל כ"ה) שהגה הנמשך מן הקמץ הוא תמורת
הדגש . וא"כ תנועה גדול' היא והשוא שאחריה הוא שוא נע . ולכשתדע
משפט המתבאר אשר ימצאר לקמן (נתיב י') ימצרר לך כל זה בימרון דעת :

לד ודע כי לפעמים תהיה נורת הקמץ חטף תולדת החולם שזה ממש
לנורת חטף קמץ הנוהג באותיות הגרון . כמ"ש הרד"ק במכלול (ד"ק
דף קפו ע"ג וז"ל . ופעמי' משתחפים עם הקמץ שוא להודיע כי הוא חטף
והוא . כאשר תנקד האות שאחריה באחת התנועות ולא מדגש . כמו **אָנִי**
(מ"א י') **קָלִי** (דברי' כ"ח) **צָרִי** (בראש' מ"ג) והדומי' להם . כי אין
לצל אס' מדגש האות שאחריה ינקדו הקמץ לצדו . כי אין
מקום לטעית צו . כי צודאי הוא הטוף אחר שהדגש לצדו . כמו **נָזִי**
נורד (ירמי' ז') . **רָנָן** שמים (ישעי' מ"ד) והדומים להם . וכן אס'
האות שאחריה היא בשוא נח ונקדו הקמץ לצדו . כי אין לטעית צו . כי
צודאי הוא הטוף אחר שהשוא נח הוא לצדו . כי אין אחר הקמץ הרחב
שוא נח כמו **קָרְבָן קָרְשָׁן** . והדומים להם . עכ"ל

לה כבר ידעת מנהג איוות אית"ן מצורת נחי פא אלף בצנין הקל לקמץ
בחולם . ובמעט המצוננות ימצרר לך שמשפטן להיות בקמץ . שהיא
מושגת אלף נהה בקריאה וכומו שידעת . רק שנתחלף הקמץ בחולם כדרך
התחלפות התנועות והתחלפות אומיות אהו"י [כמש"ל שביל ט'] . וחולם
במקומות תמצא במקרא אומיו' אית"ן מגורה זו נקודות בקמץ כמשפטן. כמו
חסף

אסף אסף כל וגו' אסף אדם ובהת' אסף עוף השמי' (לפני' א') הם

למד' ב' בעמיד משרש אסף . כפירש' י' שם . וי'רב צנחל [ש"א ע"ו] הוא מצנין הקל שרשו ארצ' . וימכנ' כ' היומו מצנין פקד הדגוש ומשפטו וי'ארב על משקל וי'כרר' . אלא ששטט' האלף והועלה תנועת' על היוז

הראוי' להגקד בשוא וכמנהג הלשון . כמו שכתבתי לעיל (מסלת הפעלים שביל כ"ו . וכ"ה דעת הרד"ק במכלול (ד"ק דף קי"ד) וצטרשים [שרש ארצ'] אבל מה שכתב שם במחלת דבריו שהיו מצנין הפעיל ע"ש אינו נכון אללי . כי אעפ"י שמאלנו זה הדרך גם צנין הפעיל כמו שיכתבאר לפינו . מ"מ נשפט שהוא מצנין הקל או מצנין פקד : אחרי שמאלנו לו חזרו' מן השרש הזה במקרא צנינו' האלה . ולא כן צנין הפעיל כי אין לו אח מזה הצנין בכל המקרא (עיון במש"ל מסלת הכנוי' שביל ק"ג) . ומן הטע' הזה בעלמו יש לגזור במלת וי'אצל מן הרוח (במדב' י"א) להיומו מצנין הקל שנמלאו לו חזרו' בזה הצנין . ודלא כהראצ"ע בפירושו שם והרד"ק במכלול [שם] וצטרשי' (שרש אלל) שאמרו כי הוא מצנין הפעיל . דא"כ יהי' זה יחיד מצלי היות לו אח בזה הצנין . גם מאלנו לפעמי' אומיו' אית"ן מגור' זו צנין הקל בצירי . כמו וי'אחר עד עתה (בראשית ל"ב) הוא מענין ולא אחר הגער (שם ל"ד) אלא שזה לשון עבר מצנין פקד והאלף הוא פ"א הפעל והצירי שבה הוא במקום דגש עין הפעל לסבת אום גרונית . וזהו לשון עמיד מצנין הקל : והאלף הכתובה היא לשמוש והצירי שבה מושכת יוד שהיא במקום אלף פ"א הפעל . וכן אלו אוהבו אהב (משלי ח') מה תזרי' מאד (ירמי' צ') הם לשון עמיד

צנין הקל משרש אהב אול . וזולתם מעטים :

ר' ונמו בן מאלנו שלפעמי' תנוה אלף פ"א הפעל בעמיד מצנין הפעיל ואומיו' אית"ן צקמץ . אזין עד מונמיכ' (איוב ל"ב) שהוא כמו אלוין . וכן וי'מש חשך לפי' רש"י שם או צחול' פן אוסיפה עמו [ש"א ע"ו] מן אסף . אוכ'ירה עיר (ירמי' מ"ו) מן אבד . ולדעת קצת פירשי' יהיה כמו ק' ואע' אליו אוכ'יל [הושע י"ח] כמו אכיל : ועד"ז שקר מזין [משלי י"ז] כמו מאוין . וצאה המס בצירי להמשיך יוד ממור' האלף . וימכן להיות בזה הדרך דקדוק מלח וי'חל עוד (בראשי' ח') משרש יחל צנין הפעיל (כי לא נמלא זה השרש צנין הקל) ומשפט היוד להגקד בחולם וצאה הקמץ ממורתה . ועיון לעיל מסלת

(מסלת הפעלים שביל כ"ו) מה שנכתבו עוד בדקדוק המלה הזאת . וזה
וזה יכשר :

לן ועמה אגיד לך דרך המיוחד לאותיות או"י ולא זכרוהו המדקדקים :
והמה השבו כל המלו' הבאות צוה הדרך בכלל הזרים ויולאו' מן
הכלל . ואולם רואה אלנו כי מקרה אחד יקרה למלות רבות . כמנהג שאר
כללי הלשון . ואינו נוהג רק באותיות או"י לא בזולמן . והוא זה : כבר
הגדתי לך [מסלת הפעלו' שביל כ"ו] שדרך אותיות או"י להשטט לפעמיו'
וחפול מנועמן על האות שלפניהן הראויה להנקד בשוא"ע"ש . כמו ק נוהג
בלשון הפך זה . ר"ל שכאשר ראוי תיזה אות להנקד באחת מן המטעום
הגדולות . נעמק' לפעמים המנוע' ההיא אל האות הנחה הנמשכ' ממכ' .
והאות שנעמק' תמנה המנוע' ההיא מהי' אז בשוא . כמו **תאהבו** פתי
[משלי א'] משפטו **תאהבו** המיו צירי כדרך אני אוהבי' **אהב**

[שס ח'] . אלא שנעמקה צירי המיו אל האלקי פא הפעל ויצוא שוא
במקומה במיו . וכנה וגזוה מתרהק **יידע** [מהל' קל"ח] ואלמנה לא
ייתיב [איוז כ"ד] . מואז **ייליך** [ישע' ט"ו] וחציריו הגמלאי'

במקר' משרש ילל ע"ז הדרך . כל אלה הם מצנין הפעיל ונעמקה צירי
אותיות אות"ן אל הווד פא הפעל ויצוא שוא במקומה . וימכן להיות מלמ
יידע מצנין הקל . ועד"ז נמלא המקור (וכן השס) משרש נשא . כאשר
יוכלון **שיאת** (בראש' מ"ד) וחציריו צנוע האלקי צירי . ומשפט **שיאת**
זהו צירי והאלקי נחה . כמש"ל [שס שביל י"ח] . וכן
נשיאת זהב וכסף (מ"א י') במקו' ומהי אסמר **נשיאת** חן [אסמ' צ']
כמוציאת שלו' (ש"ה ח') דינו **כמוציאת** בנחות האלקי
והדרך הזה נוהג גם באות נחה . הכמוצ' אחרי מנוע' קטנה :

כמו **קראן** לו [שמו' צ'] משפט הריש להיות בסגול והאלקי נחה כמו
ומציאן מנוחה [רוח א'] ונעמק' סגול הריש אל האלקי וצא
שוא' במקומה ומעמה צריך להיות' הקוף בחירק כדי שלא ימחצרו שני
שואין בראש המיזבה . וכדרך שאר גופ' הצווי **קראי קראו** . **ציאנה**

וראוי' (ש"ה ג') משפטו **ציאנה** הצדי בסגול והאלקי נחה . וימקלהיות
כן דקדוק מלמ **תאכלהו** : אש [איוז כ'] והוא לעמיד מצנין . הקל :
ומשפטו בקמץ . המיו ובנות האלקי . וכמש"ל [שביל ל"ה] . אלא
שנעמק' הקמץ מהם האלקי והקמץ רחב הוסב לקמץ חטף כמנהג ההמחלפו'
במקומו' . ויש עוד במקר' מלות רבו' הנמלטו' פדרך הזה מן הארו' אשר

גרו צה עד הנה . וקלמן אראך לקמן במסל' השמו' אי"ה . ובצואך שמה
(שציל קי"ו) מראה המנהג הזה גם באות ויו , ואולם יש לך להמזבון כי
לא יתכן היו' קן באות הא' , בעבור שלא תנוח ההא' באמצע התיבה
לעולם , וכאשר ידעת :

לח וממה שהודעתיך עד הנה צוא' המסלה מוכל להמזבון הטעם למה
שנמנע היות גורח נחי פא בצנינים הדגושים , שהרו אס חהי' פא
הפעל נחה בעמיד מצנינים החלה , ותחייב היות אוקיות איה"ן מוקדות
צמועה גדולה כדי להורו' על הנח שהוא פא הפעל , ואחר זה לא יתכן
להיו' דגש בעין הפעל לסימן הצנין , כי לא יבוא דגש חזק אחרי מ"ג שאין
זה נגינת טעם , כמו שהודעתיך :

נתיב ז כד"ן חירק גדול ושורק גדול שיחסר מהם הנח :

לט הנה נא ידעת כי משפט הווד הנמשכת מן החירק גדול להיו'תה
כחוצה . וכן הויו הנמשכת מן שורק גדול לריכה להוית כחוצה כי
ין הוא צורח ש"ג נקודה בתוך הויו . ואחנס לפעמים נעדרו מהמכתב ע"פ
המסרת . כמו **הרמתי** ידי [צראש' י"ד] **ישמך** אלהים (שס)

מ"ח [**ויקרב** בני אהרן] [ויק' ט'] **וימצאו** בני אהרן (שס)
ורבים מאד דומיהם שנשמעה הווד הראויה להכתב אחרי החיר' , ונחסר
עליהם במסרת , חסר יוד , וכאשר נעדרה מהמכתב הויו הנמשכ' מן
השור' גדול אז שזה צורח הש"ג לצור' ש"ק בעלת שלש נקודו' , כמו נפתלי אילה
שלחה [צרא' מ"ט] **וישב** ויחוו [שמות י"ד] יקומו **ויעזרכם**
(דבר' ל"ב) ורבים מאד כיוצא בהם , ונחסר עליהם במסר' , חסר ויו :

מ ואולם לא ישקנה לעולם משפט שום מנועה גדולה עם היות האו'
הנמשכת מתנה חסרה מהמכתב : וכל חירק גדול או שורק גדול
הבאים בחסרון הגח ע"פ המסרת , אינם יורדים ממעמם בשציל קך , ויש
להם כל דין מנועה גדולה לכל הלכותיה כאלו היה הגח קיס , וצמה
שהוריתיך [לעיל שציל ל"ג] להצדיל צין קמץ גדול וצין קמץ חטף , מוכל ג"כ
להצדיל צין חירק קטן או שורק קטן וצין חירק גדול או שורק גדול הבאים
בחסרון הגח : כי כאשר יהיה אחריהן שוא' נח או דגש חזק ואין בהן נגינ'
טעם , יחברר לך שהן מנועו' קטנו' , ואס אין אחריהן לא שוא' נח ולא

דגש חזק : או חדש כי תנועות גדולות הן אלא שחסר מהן הגה ע"פ המסרת :

מא וראוי לך לדעת שנמלאו במקרא מלות שיהיה בהן דגש חזק אחרי אות נחה בלי היות נגינת טעם בתנועה שלפני הגח : כמו לער **היולד** [שופט' י"ג] **הזכה** כעשב [מהל' ק"ב] שמעתי את

תלונות [שמות י"ז] והכימיו **והמיתיו** [ש"א י"ז] **ליקחת** אס [משלי ל'] וזולתם : ונקרא צפי המדקדקים נח עם הדגש . והוא על דרך הזרות ונחסר עליהן במסרת **מלא** :

נתיב ח בטעמים המפסיקים והמשורתים : ודרך השתנות התנועות במקום ההפסק

מב הטעמים הם לצורך גדול והיו למאורות בפירושי המקראות : כי על פיהם ילאו ועל פיהם יבואו חבורי המאמרים והפסק : ובלעדם לא יריס איש את ידו ואת רגלו לבוא עד מכו נח הפשט : ויבוא זכרם צפי מפרשי המקרא במקומות הרבה כמו שמראה בפירש"י לפסוק הלא המה וגו' (דברי י"א) . וצפ' נצבים ד"ה הכתובה בספר המורה הזה [שם כ"ע] וצפאר מקומות : וכן בפירושי שאר גדולי המפרשים . ויש טעמים המפסיקים ענין המלה או המאמר תמה שאחריו : והם אלה : סוף פסוק . אחתהא : סגולתא . זקף קטן : קדמא זקף קטן צמלה אחת . זקף גדול : רביע : טפחא . זקא . פשטא . ימיצ . גרש : גרשים : ואזלא שלפניו קדמא . תביר . פור . חלישא גדולה : קרני פרה : פסיק . ומדרגות מדרגות יש בהפסקתם בין רב למעט . כי לא יפסיקו כלם בשוה על אופן אחד : אבל האחד יפסיק יותר מחצירו והמפסיקים הגדולים שבהם הם : סוף פסוק ואחתהא הנקראים בשם מלכים . ויש טעמים שאינם מפסיקים ונקראים משורתים : והמה מחברים ענין המלה אל תה שאחריו . ואלה הם : מונח . מהפך : דרגא . מרכא . תלישא קטנה : קדמא . מרכא כפולה : ירח צן יומו : מאילא : ואין זה המקום לבאר לך פרטיו משפטי הגיונות : כי לא צלמי הגה רק לגלות אורך בדבר הזה למען חצין ומשכיל מולא הדברים כשאשא

כא

כשאשא על שפתי עיני געס מפסיק או געס משרת וכו' להעיר לבנך
שחגיגה היטב על כל עעמי המקראות ומחזקן זהס זהחעסקך בלמוד
המקרא : כי המה יהיו לך לעור זהבנת הענייניס ויחורו לפניך דררני
הפסע ומלליה אח דרך :

מג מנהג לשון הקדש להשתנות שוא לחנועה צמלה הצאה בהפסק
מאמר . או שחשונה איזה חנועה לחנועה אחרת : כדי להעעיס
המלה ההיא היטב ולתת סימן להפסקה . כמו זה' פקד אח שרה כאשר
אמר (ברא' כ"א) על פני כל אחי . **נָפַד** [שס כ"ה] אכל בעמיס

וְשָׁמְרוּ (שס מ"א) ואת אחיכס **קָהוּ** (שס מ"ג) ויפלו צו **וַיִּקַּח**
(שס ג"א) אשר **הִתְקַבְּלִי** (שס ל"ה) ואת הארץ **הַתְּסַחְרוּ** [שס מ"ב]

קמץ עין הפעל צמלת האלה וכיוצא בהן הוא מפני ההפסק . וכבר ידעת
משפט נקודן זולת ההפסק . וכן ואכלו **וַיִּשְׁבְּעוּ** [דבריו ו"ד] זהלה
וַיִּשְׁמְרָהּ [אסמ' ח'] ואמנו **הַיִּשְׁבוּ** [ברא' כ"ד] אשר

אמרתי אליכס **הַיִּשְׁמְרוּ** [שמות כ"ג] והדומים להם עין הפעל צלירו
מפני ההפסק . ומן **וַיְהִי** נאמר בהפסק הוא אמר **וַיְהִי** (חבל'
ל"ג) היוד בסגול . ומן **וַיִּאמֶר** **וַיִּקַּד** נאמר ויען אברהם **וַיִּאמֶר**

(ברא' ו"ח) ויקח העבד את הצבא **וַיִּלְךְ** [שס כ"ד] שנשחנה הסגול
שהוא פתח קטן לפתח גדול מעט ההפסק . ועיון מ"ס הא"ע צפ"י שס
ומן **וַיִּשְׁב** אברהם (שס כ"ב) נאמר במקום ההפסק לך טוב **וַיִּשְׁב** (ש"ב
ג') פא הפעל צחולס במקום קמץ חטף תולדמו . וכן **וַיִּשְׁס**
סק . על בשרו **וַיִּצוּם** [מ"א כ"א] ודומיהם . ומן **וַיְהַמְהָרוּ**

והחליפו [ברא' ל"ה] אשר **הַתְּנַחְלוּ** [צמד' ל"ד] נאמר וכבשו
בגדיהם **וַיְהַמְהָרוּ** [שס ח'] למטות אבותיכס **הַתְּנַחְלוּ**

[שס ל"ג] עין הפעל צקמץ מפני ההפסק . ולפיכך נשחנה גם פתח
פא הפעל לסגול כמשפט הפתח שלפני אות גרונית הקחולה . וכמש"ל
(מסלת הפעלו' שביל פ"א) . ויש עוד פנים רבים בפעלים המשחנים
בנקודה בהפסקת המאמר . ואינו מן הצורך להאריך ולסדר לפניך
דרני השמות כל אחד מהם : כי יש די באר כמה שאמרתי לך דרך
נני

כלל כי כן הוא מנהג הלשון בהשמות איזה חנועה במקום ההפסק
 וקצתם הראיתוך לדוגמא למען חספוט על כל כיוצא בהם ומשים
 את הכלל הזה בלצדך והיה לנגד עיניך בכל מקום אשר מראה איזה
 פעל היוצא ממנהגו בנקודו. מביט אל טעם המלה ההיא אם הוא אחד
 מן הטעמים המפסיקי. או מדין שהטעם גורם השנוי ההוא : ויש לך
 לדעת שמכריג ההשמות הזאת אינו נורג בכל הטעמים המפסיקים
 שזכרנו בסביל הקודם לזה. רק באס"ף (ר"מ אחנהמא . סוף פס"ק)
 הוא נורג ברוב. וכל פעל שדרכו להשמות באס"ף אם נמצא במקומות
 שלא נשתנה נזכר במסרת. ופעמי' הוא נורג גם בסגול ובזקף וטפחה
 וקצת מן השאר ע"פ המסרת :

מד גם ראוי שתדע כי מנהג הצירי להשמות בהפסק לפתח
 והפחה דרכה להשמות לקמץ. וכל תיבה שסופה כף קמוצה
 לכנוי הנמצא ולפניה שוא ישתנה השוא ההוא ברוב לסגול כשמהיה
 המלה בהפסק מאמר. כמו לור **יִרְדָּה** משי (דברי' ל"ג) שהדלת
 בשוא. וכשיצוא בהפסק נאמר שמע : לאביך זה **יִרְדָּה** (משלי כ"ג)
 ורבים כן. ופעמים ישתנה השוא שלפני הכף לקמץ ואז תהיה
 הכף מנוקדת בשוא. כמו אשר **צִיָּד** (דברי' ו') כי **פִּאֲרָה** [ישעי'
 כ"ה] והדומים להם. ואמנם האות שלפני כף שואי **המשמשת**
 לכנוי נקבה נמצאת דרכה להנקד בצירי. כמו **שִׁבְרָה** בלז ימים
 (יחזקאל כ"ז) וזולמו :

מה ולפעמים יצוא דגש בכף קמוצה שבהפסק מאמר. כמו אשר
אֲרָאָה [בראש' ו"ב] אליך **יִיחַנְנָה** (צמד' ו') ורבים כמוהם :

וכתב הרד"ק במכלול [ד"ק דף כב] או"ל. ואמרו כי כן מנהג הלשון
 להוסיף כון באחרונה עד שהצליעה בדגש כף הכנוי כשיצוא בהפסק
 עכ"ל. ואין לורך לטעם זה. כי כבר מלאנו דגש כזה שאינו מורה
 על שום הוראה מהוראות הדגש גם באות שרשית בהיות המלה
 במקום הנשקק. כמו בישראל **חֲדָלְךָ** [שופ' ה'] הרים **בְּזִלְךָ**
 [ישעי' ס"ד] וזולתם. ואמרו שיצוא הדגש הזה למפאר
 הקריאה וזה נורג הרבה בלשון שיצוא דגש למפאר הקריאה אע"פ
 שאין המלה מופסקת בטעם ובפרט באות שואית. כמו ולא יכלה
 עוד

עול **הזפינו** [שמות ז'] הלוי צדגש : ולפיכך הפא רפויה כמשפט
 אחרי : שוא נע [כמש"ל שביל כ'] : וכן **נצרה** על דל שפתי
 [מהל"קמ"ח] : ובשמות **מקדש** ה' [שמו"ט"ו] **ענבי** כויר
 (ויקר' כ"ה) והדומים להם : וכ"כ הרד"ק [שם] דף ז' ודף
 כ"ג [צטעס הגשות וון **תברכני** נפסד(צרא' כ"ז) **רנני** אלהים
 (שסל) [שהדגש צאלה לחפאר' הקריא' ולא לחסרון וון
 [עיון צמש"ל מסל' הכנווי' שביל כ"ח) והוא הנכון עכ"ל : ע"ש :

מו ויו המשמש לחבר שתי מלות יחד חנקד בקמץ כאשר תהיה
 הנגינה צאות שאחרי הווי והמלה מועמת צאה מן הטעמים
 המפסיקים : ודוקא חס הוא משמש לחבר מלות נפרדות לא שתהי'
 משמש לחבור המאמ' ההוא כמו וקיץ **וחרף** ויוס **וליקה** (צראש"ח')

קח **ולך** (שם כ"ד) איש **ואיש** [אסת"ח'] רחיס **ורכב** [דברי"כ"ד]

והדומים להם : [ויש לפ"ז מקום עיון צמ"ש המוספ' צמס' מנהות
 (דף כ"ח ע"ב) צד"ה אין לוקין וכו' וז"ל ורחיס ורכב מדלח קריין
 ורכב צחטף עכ"ל : ע"ש] : ומעטו' מאלנו צקמץ הווי עם היוז
 צאות שאחריה טעם משרת וצלצד שלא תהיה המלה סמוכה צסמיכות
 ענין : כמו **רחי** לעולם (צרא' ג') סלת **ושמן** ודגש (יהוק' י"ו) [
 וולחם מעטו' : ומאלנו לפעמים הווי צקמץ אע"פ שיש
 אחריה אחת מאותיות צמ"פ : כמו פחד **ופחת** **ופח** (ירמ' מ"ח)
ומתו כל האין [צד' כ"ג] וחמו **ובשו** (ישעיהו כ')
 ודומיהם

מו וכמו כן הוא משפט הלמד המשמש * שצרוצ המקומות הוא
 מנוקדת צקמץ כאשר תהיה הנגינה צאות שאחריה צמלה שאינה
 סמוכה צסמיכות ענין צין שתהיה המלה צטעס מפסיק וצין שתהיה
 צטעס משרת : כמו **לקום לשוב לחוג דתת** וזולתם .

נתיב ז' בדיני מלעיל ומלרע :

מח מטבע הלשונות להיות בכל אחת ממלותיהן מנועה מיוחדת
 אשר צה חסך הצרה להעמיד אח המצטא : וצבעתיק אומ
 לחנוע' אחרת שצחיצקה לא תהיה המלה ההוא תקובלת לאון שומעת
 ויומר

ויותר מזה בלה"ק שפעמים רבות ישמנה משמעות הענין עי"כ : כי
 יש מלות רבות שוות באותיות ובתנועות ומקום הגהת הטעם יבדול
 בהוראותיהן : ואפס קצמן הראיתך במסלת הפעלים [נתיב ז'
 בגורת שב וגורת סב : ושם נתיב ו') : ועוד מחזינה עיניך להלן
 הרבה כוולא בהן : ולבדך יבין איך שהוא מן הלורך לדעת מקו'
 הנחת הטעם של כל מלה ומלה באיזה מהן שיבוא הטעם מלעיל
 ובאיזה מהן שיבוא מלרע . וכי מבלעדו ידיעת מקום מהותו נקל
 לטעו' בעיני המקראו' וכבר ילא הדבר מפי גדולי מפרשי הפשט
 שבהרבה מקומות מלא להם עזר בבאורי המקראות ע"י מקום מושב
 הגינה : וזה מפורסם מאד מבלי צורך להאריך באיזה ולקצץ את
 דבריהם הגה : ובעבור שישמנה לפעמי' פמרון הענין בהשתנות
 מקום נגינ' טעם התיב' . ראוי לכל איש להזהר מאד מלשנות צו :
 ובין במפלה בין בקריאה במקרא קדש יש להאריך בנגון התיב' במנועה
 שחבוא בה הגינה : ואז"ל שיש להזהר משאר דברים המשכבים
 את הקריא' הנכונה ויקרא האותיות כפי משפט מולא מצטאן החזק
 הוא הרפה ולא יחליטנו ולא ימיר אותו . וכ"ש חז"ל אין מורידין
 לפני התיבה לא אנשי ציט שאן וכו' מפני שקורין לאלפין עיינין
 ולעיינין אלפין (מגלה דף כ"ד ע"ב) ובענין הצלעת האותיות אמרו :
 לריך ליתן ריוח בין הדבקים [בכוח דף ע"ו ע"ב] . וסיין מ"ש
 צמוס' שס : ואע"פ שלא אמרו זה רק בקריאת שמע : הוא הדין
 בקריאה צמנ"ך ובמפלה לריך להזהר מכל זה . כמ"ס הרד"ק במכלול
 [ד"ק דף ל"ה ודף ל"ו] והביאו צצית יוסף אורח חיים [סי' ס"ח]
 להלכה : ע"ס : ויש לכל אדם כמו כן לתקן דבורו במשך התנועות
 כשעור הראוי לכל אחת מהן קטנה או גדולה : כי צולת זה מלא
 המלה מתשמעה : וכמ"ס חז"ל [שם דף י"ג ע"ב] ובלבד שלא יחטוף
 צחית . ואמרו עוד [שם דף מ"ז ע"ח] אין עונין לא אמן הטובה
 ולא אמן קטופה . ועיין מ"ס רש"י במקומות הללו . וגם צענין משך
 התנועות יותר מדאי כחצו החוספת שם בד"ה כל המאריך באמן
 וז"ל . ובלבד שלא יאריך יותר מדאי [כדאמר לעיל כל העונה אמן
 יותר מדאי אינו אלא טועה] וטעמא לפי שאין קריאת התיבה בתשמעה
 כשהוא מאריך יותר מדאי עכ"ל : וכעין זה כתב הרא"ש על מ"ס
 כל המאריך באחד וכו' [שם דף י"ג ע"ב] : וכדברים האלה מצינו

עוד בשאר מקומות בדברי קדמונינו ז"ל : ומשים אליהם לך לכוין במצוה
מוצא שפתיך : ויהיו לרצון אמרי פיך :

מ כחז החכם השלם ה"ר משה הנקדן בשער הגנינות ז"ל . הגנינות
נקראות במקום שראוי להאריך בנגון התיבה אע"פ שאין נקודות
באותה אות כגון פשטא וזרקא ותלישא קטנה שהם לעולם בסוף תיבה
אע"פ"כ נקראות באות שהיה דינם להיות בתיבה אלו היו גנינות אחרות
וכן תלישא גדולה לעולם בראש התיבה אע"פ"כ נקראת באות שהיה די
הגנינה זו להיות אלו היתה גנינה אחרת : ויש נקדנים שעושים מקו
מלוטות ושתי זרקות . אחת בסוף התיבה ואחת במקום שראו לנגן
בעבור צני אדם שאינ' יודעים באיזה מקום ראו לנגן וכו' וכל פשטא עושים
שתי פעמים : אחת בסוף תיבה ואחת במקום שראוי לנגן וכו' וכן סגולת
עכ"ל : ומה שאמר וכן סגולת ר"ל שגם הסגול נקודה לעולם בסוף
תיבה . והנה כבר הגדתי לך [מסלת הפעלים נתיב צ' גזרת שצ] כי
מקום הגנינה הוא בתנועה האחרונה תהמלה והוא מה שנקרא בשם
מלרע . או בתנועה שלפני האחרונה הנקרא מלעיל . ובזולת המקומות
האלה לא תבוא גנינת טעם לעולם . גם את זה ידעת שלא ימכן להיות
גנינה באות הנקודה בשוא : וזה פשוט . לפי שקריא' השוא הוא במהירו
רב ואין לו הצרה נמשכת כלל עד שיהיה אפשר לנגן באות המנוקדת זו
ואז"ל שלא תהיה גנינה באות שאין בה נקודה לבטרי . ודע שאין מלה
צכל המקרא בלי היות בה גנינת טעם זולת באופן אשר יתבאר לקמן
במסלת נתיב י"א מראהו משם ומעתה שיש לבדך לדעת מקום מנוח
הטעם בכל המלות לפי הכללים אשר אמרתי לפניך : ואמן לך משלים
מהמלות הכתובות בסדר לוח הצנינים והכנויי' אשר למדתיך באופן שיקל
עליך לדמות להן שאר התיבות :

ב כל תנועה גדול' שאחריה שוא נח או דגש חזק תהיה לעול' הגנינה
באות המנוקדת בתנועה גדולה ההיא : כמו **פִּקֵּד** **פִּקְדִים**
פִּקְדוֹת פִּקְדוֹת פִּקְדוֹת : צכל אלה והדומי'
להם תהיה הגנינה מלרע לפי שיש נח נראה אחרי תנועה גדולה . וכן
סִבּוּ הַסִּבּוּ ודומיהם שיש דגש חזק אחרי תנועה גדולה . תהיה
הגנינה לעולם מלעיל . וכל זה מבוואר תמה שהגדתי לך
[לעיל שביל י"ט] שלא ימכן להיות שוא נח או דגש חזק אחרי תנוע'
גדולה

גדולה כל
הצרת מ
שוא נח
גדולה ואח
שביל כ"ג
לעולם צ
הטעם
שמה
[ישעיהו
נח כל
צחה
שמהיה
הפק
עין הפ
פקד
וגזרת
כמש
שבו
הפר
נח
יהיה
הקמץ
היא

גדולה בלי נגינת טעם : אבל כשתהיה בה הנגינה יקבל הגח הנמשך ממנה
הצרת תנועה קטנה הנוולת מיתרון משך הנגינה עד שימכן להיות אחריה
שוא נח או דגש חזק כמשפט אחריו תנועה קטנה וכן כל תיבה שסופה תנוע'
גדולה ואחריה אחת מאותיות הח"ט שהיא צפחה במקום נח נראה [כמש"ל
שביל כ"ג] . יש לה דין נח נראה שאחרי תנועה גדולה ומהיה הנגינה
לעולם בתנועה גדולה שלפני הפתח : כמו **יֹדֵעַ יֹדֵעַ יֹדֵעַ יֹדֵעַ**
הטעם בדלת וכן בכל כיוצא בהן וכאשר
נשמטה התנועה גדולה והיא ומצוא הפתח במקומה כמו **רָקַע** הארץ
[ישעי מ"ב] **רָנַע** הים [שס"א] והדומים להם [עיון] במסלת
הפעלו' [שביל ח'] מחקיים הנגינה במקומה :

נָח כל פעל עבר או עתיד או צווי או מקור שעין הפעל שלהם הוא מנוקדת
באחת מן התנועות תהיה בה הנגינה לעולם בין שתהיה מלעיל או
מטה מלרע כמו **פָּקַד מִצָּא פָּנָה פָּנּוּ הַפָּנּוּ יִפְּנּוּ**
הַפְּקִידָה הַפְּקִידוּ תִּפְּקִידוּ : וכן כל כיוצא בהן : וכאשר תהיה

עין הפעל מנוקדת בשוא : או נעמקה הנגינה אל הלמד הפעל : כמו
פָּקַדָה פָּקְדוּ תִּפְּקְדוּ נִפְּקְדָה והדומים להם : ובגורת נחי עין

ובגורת הכפולים שנעדרה מהם עין הפעל והוטלה תנועת' על פא הפעל
[כמש"ל שם שביל ד'] : תהיה בהם הנגינה צפא הפעל
שָׁבָה שָׁבוּ שׁוּבִי תִּשׁוּבוּ סָבָה סָבוּ נִסְבָּה בָּרוּ

הַבָּרוּ וכל הדומים להם : ודע שבגורת צוין מרובע שבצנינים הדגושים :
יש לאות הראשונה מהכפל : משפט עין הפעל : ולשניה מהכפל :
משפט למד הפעל : לענין זה :

נָח ומה שאתרתי לך בזה מוכל להחזונו שבכל לשון נסמרת שבצבר :
מאיוזה גורה ומאיוזה צוין שיהיה תהיה לעולם הנגינה מלרע כאשר
יהיה שוא לפני הקמץ שבסוף התיבה ובהיות אחת מן התנועות לפני
הקמץ . תהיה תמיד הנגינה מלעיל . וצוה אגיד לך דקדו' מלת אס צמ
היא **וְרִידָה** [שמות א'] שהיא מלה קשה בדקדו' . והנכון אללו להיותה
: **נִסְתַּר** בצבר לגורת נחי

מדן למד הא משרש חיה והיה משפטה [קודם שנחלפה ההא
 בחיו) וְהִתְהַיְתָה : וכשהקלו המלה הפילו הא למד הפעל והוטלה
 חנועמה על היוד עין הפעל הראויה להנקד צשוא : וכמנהג
 אימיות אהו"י אשר הודעתוך פעמים רבות : ואחר זה לריך להיות
 הגינה מלעיל לפי שיש חנועה לפני הקמץ שבסוף התיבה * ומפני
 היות הטעם באות שאחרי הויו : לכן נקמנה הויו : כמשפט המצואר
 לעיל [שביל מ"ו] ע"ש .

נג כלני נו נה תי ת הו ה המשתשות צסוף החיב' תהיה

הנגינ' מלעיל כמו פִּקְדָה פִּקְדָתִי פִּקְדוֹתֵי פִּקְדוֹתֵי פִּקְדוֹתֵי פִּקְדוֹתֵי פִּקְדוֹתֵי
 ופִּקְדוֹתֵי ופִּקְדוֹתֵי פִּקְדוֹתֵי ופִּקְדוֹתֵי ופִּקְדוֹתֵי ופִּקְדוֹתֵי ופִּקְדוֹתֵי
 ומליס דבריו דבריה מקנהו מהחני מחנה אומנו אומנה כמוני :
 וכל הדומי' להם . ודע כי במלת פִּקְדָתוֹ פִּקְדָתָה שמשפטן

פִּקְדָתוֹ פִּקְדָתָה [כמ"ס במסלת הכנויים שביל ל"ג]

מחקיס כמו כן הנגינ' מלעיל כאלו היו כמוצות על משפטן :
 וכמנהג שמוח הו ה

נר ובאשר תכנס ויו ההפוך במלות שסופן שמוח תי ת : מהו
 בהן הנגינ' מלרע , כמו ושמרת כל חקיו
 ט"ו ורברתי אחד [שס כ"ה] ושמתי " שס (שס מ') והעברתי

שופר [ויקרא כ"ה] ודומיהם : וזוה מוכל להצחין צאלה ולהצדיל
 צין ויו ההפוך וצין ויו החצור . כי צהיות עמהם ויו החצור לא
 נעמקה הנגינה מתקומה . כמו וְאֶבְלָתִי חטאת [שס ו'] צניס
 גדלתי וְרִמַּמְתִּי [ישעי' א'] וְשִׁמַּת שמו אצרה

[נחמ' ט'] וזולתם : וזהו מ"ס רש"י שס וז"ל ושמתי טעמו
 למעלה צשי"ץ לפי שמשמעו צלשון עבר עכ"ל , וצגורת כחי למד
 אלף ונחי למד הא מצנין הקל . מהיה הנגינ' לעולם מלעול , עס
 ויו ההפוך וזולתם . כמו וְעֲשִׂיתָ מוצח (שמוח ל') ופניס
 אליכס (ויקרא כ"ו) וקראתי צסס [שמוח ל"ג]
 וינאח שמה הוץ [דברים כ"ג] ודומיהם : וצא וְאֶפִּית אומה

ויקרא

(ויקרא כ"ד) מלרע ע"פ המסרת . אבל והולאת והולאתו . הם מלרע כדונס : כי הם מצנין מפעיל :

נה כל תם הן הם הן כם כן המשמשות בסוף התיבה תהיה

תמיד הנגינה בהם : כדי להרגיש היעצ מצטא המס או הנון המצבילו' צין לשון זכרו' וצין לשון נקבות : כמו **פקדתם פקדתו**

פוקדיהם פוקדיהן פוקדיכם פוקדיכן . וכן בשמות וצמלי' : דבריהם דבריהן . אחכם אחכן . וכל הדומים להם . וכן הדיון בכל תיבה שסופה מס לצד לשמוש כנוי הנסמרים או נון לצד לכנוי נסמרו' . תהיה תמיד הנגינה מלרע : כמו **פקדם פקדו** : דברם דברן : אותם אותן :

וכל כיוצא בהן שיש קמץ לפני המס או הנון . ואולם לנסמרת צעבר עס כנוי נסמרים שיש פתח לפני הכנוי . תהיה הנגינה מלעיל : כמו כי רחל **נבבתם** (בראשית ל"א) והיא **העלתם** [יהושע ז'] וזולתם :

כי כל תיבה שסופה ויו לצד לכנוי הנסמרת . או מסיק הא לכנוי נסמרו' או יוד לצד לכנוי מד"צ ליחיד : כמו **פקדו פקדה פוקדי פוקדי**

וכל הדומים להם בפעלים ובשמות וצמלים . תהיה לעולם הנגינה מלרע ומעמה מוכל להצביל צין לשון מקור עס כנוי מד"צ וצין לשון יהודה שצלווי באותן הגורת שיצואו שניהם צתמונה אחת כמו עד **באי** אליך [בראשית מ"ה] למען **שתי** אותותי [שמו' י'] אחרי **שובי**

נחמתי [ירמ' ל"א] ציוס **הוציא** אותם [שם ל"ד] ודומיהם שהנגינה מלרע הם לשון מקור עס כנוי מד"צ . אבל **באי** שכבי עמי [ש"צ י"ג] **שיתי** כליל ללך [ישעי' י"ו] **שובי**

אל בצרמך [בראשית י"ו] **הוציא** האנשים [יהושע ז'] והדומים להם שהם מלעיל : הם לשון יחידה צלווי . וכפי הכלל המצואר לעיל [שביל כ"א] :

כל תיבה שסופה כף קמוצה לשמוש כנוי הנמאל . תהיה לעולם הנגינה מלרע אלל הכף חס האות שלפניה נקודה בשוף ובאשר **כב**

ואשר תהיה אחת מן התנועות באות שלפני הכף . אזי תהיה הנגינה לעול'
מלעיל בחנועה ההוא שלפני הכף :

נח כל חיבה שסופה נח נראה אחריו יוד הנקודה בחירק קטן ולפני הווד
אות נקודה בפחה . כנקודת מלת **שִׁנַּיִם** . תהיה לעולם הנגינה
מלעיל אלל הפחה . כמו **פִּזְקֵיךָ** וכן **בֵּית הַיְיָ שָׁמַיִם**
וכל כיוצא בהם וקורא אני לכל אלה שם **משקל שְׁנַיִם** כדי להקל
זכרן הכלל הזה צפיק .

נט כל לשון צינוני שסופו הא המשמשת לסימן היחיד'
תהיה לעולם הנגינה מלרע . בין שיהיה שוא לפני
הקמץ שבסוף המיבה ובין שמהיה לפנייה אחת מן התנועות . כמו
פִּזְקֵה נִפְקֵה שְׁבֵה סְבֵה . וכן הוא משפט
השמות שסופם הא הנקבה להיוחס לעולם מלרע כמו שפחה שלמה צרבה
מלחמה חשובה . וכל הדומי' להם :

מנהג הפעלים שסופם הא שהיא מאוסיות האמנותי'ו הנוספות
מנהג לשון נסמך שבצבר . ר"ל שכאשר תהיה אחת מן
הקמץ שבסוף המיבה חבוא הנגינה מלעיל כמו **בִּינָה**
(הל' ה') **שׁוֹבָה** ישראל (הושע י') אשובה
חרטה לארך [צראשית ל'] אשימה עלי מלך [דברי י"ו] ודומיהם
הם מלעיל . מלבד היוצאים מן הכלל ע"פ המסרת . וכאשר יהיה שוא לפני
הקמץ . תהיה הנגינה מלרע . כמו **אִזְכָּרָה אֲשֶׁמְרָה אֲשִׁמְעָה**

וולקס . וכל פעל שסופו ויו נוספת חבוא הנגינה מלעיל . כמו
תְּבִיאֵמוּ וְתִטְעֵמוּ [שמו"ע"ו] ודומיהם . ואשר סופם יוד נוספת
תהיה בהם הנגינה מלרע . כמו **הַמַּגִּבֵּי לַשָּׁנָה הַמִּשְׁפִּילֵי**
לראות (תהלים קי"ג) [ודומיהם] :

סא כ
מעל
מלרע
כ"ג
שרי
פרעה
לשון
הסמיכ
סב
פזק
[דבר
צכל
אח
סג
צסופ
העת
ותק
ונא
ויפ

סא כל תיבה שסופה תיו רפויה שהיא במקום הא הגקנה צעבור סמיכו
 ענין [כמש"ל מסלת הכנויים שביל ס' . תהיה הנגינה מלרע . כמו
מעלת גרה [ויקרא י"א] **חולת** אהבה [ש"ה ז'] ודומיהם :
 וכמו כן בכל לשון סמיכות הרצים תבוא הנגינה
 מלרע . כמו **שמרי** משמרת [צמדבר ג'] **כאי** שער עירו [בראשית

כ"ג] וזולתם : (*) וכן הוא משפט הסמיכות שצמח . כמו **שפחת**
 שרי (שס י"ו) **תרומת** ה' (שמות ל"ה) : כל **עברי** :
 פרעה **זקני** ביתו [בראשית ג'] והדומים להם . גם בכל
 לשון סמיכות היחיד שצמח שמשנה חנועמו האחרונה מפני
 הסמיכות . כמו **עולם גנב כפר** : **חרש** עלים [ישעי מ"ד]

והדומים להם תהיה הנגינה מלרע

סב

כל תיבה שסופה שתי סגולין או שתי פתחין
 להרצבת אהה"ע . תהיה תמיד הנגינה מלעיל . כמו
פוקדת שמעת ארץ נער תפארת : **הרף** ממני
 [דברי ע'] **העל** את העם (שמות ל"ג) וכל הדומים להם . ולא תמלא
 בכל המקרא מלה יוצאת מן הכלל הזה חוץ מלות **אחר אחר**
אחת שהן מלרע . ולכשמדע דקדוקן לקמן במסלת השמו
 [שביל ל"א ושביל ק"ג] יתברר לך הטעם לזה :

סג כל פעל עמיד מצנין הקל או מצנין הפעיל לגזרת נחי פא חלף :
 וגזרת נחי פא יוד . ונחי עין . ונחי למד הא : וגזרת הכפולי שאין
 צמחם אחת מאותיות אהו"י הנחות . כאשר חכנס עליהם ויו התהפכת
 העמיד לעבר . תהי הנגינה מלעיל . כמו **יירד** אצרט [בראשי י"ז]
ותקד צו [שס ד'] **ותוסף** ללדת [שס] **ויאמר** **ותאמר**
ויאמר **וישב** אצרהס [שס כ"ז] **וישב** לו [שס כ'] **ותשב**
 א"י [שס ח'] **ונשב** אוחו [שס מ"ג] **ויפן** ויאל (שמות י')
ויפן זנב אל זנב (שופעי ע"ו) **ויגל** את האבן [ברא'
 כ"ט] **ונסב** את הר שעיר דברים ז' :
 ככל אלה

והדומים

והדומים להם נעמקה הנגינה ממקומה להיות מלעיל צלות המשמש
 וצבור זה נשחנה התנועה גדולה הראויה להיות בסופם לתנועה קטנה
 שהרי צלל ויו ההפוך נאמר ירד עמוד העין [שמו' ל"ג] אשר תלך
 [בראשית י"ז] ימו' על ימי' מלך תו סוף (מהלוי' ס"א) [א] ובנחי'
 העין ובכפולים ישוב ישיב יסב יסב והדומים להם

שיש מ"ג לפני נח נראה שבסוף החיבה : ואחר שנעמקה הנגינה
 אל התנועה שלפניה : לא ימכן להמקיס מ"ג צלי נגינת טעם לפני
 נח נראה : ולריכה היא להשמנות לח"ק : אבל ייבא וייבא וייצא

וייצא והדומים להם : הם מלרע כדיוס : לפי שיש בסופ' נח
 נסחר : ודע שכאשר נשמטה הא למד הפעל גם צלל ויו
 ההפוך (כמש"ל מסל' הפעלים שביל כ"ה) מהי כמו כן הנגינה
 מלעיל : כמו ואל יחר אסף [בראשית מ"ד] אל תפן אל

מנחמס (במדבר י"ו) ודומיהם : מלבד מתי מספר הנבאים תלרע
 ע"פ התקרת :

סך וזה הגלל ככל החיבות שסופן נח נראה אחריו תנועה גדולה
 שאז צריכה הנגינה להיות מלרע [כמש"ל שביל כ'] וכאשר
 נעמק' הנגינ' ממקומה לסבה מן הסבות אשר אנהנו עמידים לבאר :
 אזי משמנה המ"ג ההיא לח"ק . וכן הוא מנהג העמיד עם ויו
 ההפוך מגזרת השלמים צביון נפעל וגזרת אס עין הפעל אההע"י
 מציון פקד הדגוש . שצרוז משו צהס הנגינ' להיות מלעיל ותשמנה
 צירי עין הפעל לסגול חולדתה כמו וילחם עם ישראל [שמות
 י"ו] וייצמד ישראל (במדבר כ"ה) ויאסף אל עמיו (בראש'

מ"ע) וייברך אוחס [שס א'] וייגרש אח האדס [שס ג'
 ודומיהם : ויש מהם שמשאר הנגינה מלרע ומחק' צירי עין הפעל
 כמו ויאסף משה אל המחנה [במדבר י"א] וזולתו : ונזכרו במסרת :

סה מעמה אשכילך ואורך שכל הפעלים שדרכס לצוא צענ
 מציון הקל על משקל פעול בחול' העין : משמנה החולס
 ההיא לקמץ הטף חולדתה צהיות אחריה שוא נח ולאן צה נגינת
 טעם

טעם • ונאמר מן **יכלת יכלתי** שהכף בחולם = **ויכלת** עמוד
 [שמות ו"ח] הכף בק"ח : לפי שהגני' מלרע כמשפט שמוח
 ת עס ויו ההפוך • וכמש"ל [שזיל נ"ד] : וכן מן יאמר אויבי
יכלתי הכף בק"ה מפני היות הטע' מלרע בח"ג שלפני נח
 נראה : וכמו כן לשון נמלאים ונמלאות שזעבר ממשקל
 פעול בחולם שלא נמלאו בכל המקרא • נוכל להוציא צדק סברא
 על זה הדרך ולומר **יכלתם יכלתן** עין הפעל בק"ח אבל לא
 בחולם • כי דונס להיות מלרע : כמש"ל [שזיל נ"ה]

סו ועשה עומד והמזונן הטע' למה שאמרתי לך [מסלת הכנויים שזיל
 מ"ג] מהשמות מנועת פא הפעל צמקור וזווי ועמיד מגורת הכפולים
 עס הכנויים • והוא : לפי שלעולם לא תהיה בהם הגנינה צפא הפעל כפי
 הכללים אשר התבאר • וא"כ לא יתכן להמקיס הח"ג שצפא הפעל לפני
 דגש חזק שבלמד הפעל כמנהג זאת הגורה אבל משתני' לת"ק יוכחו שכתבו
 [עס] משא"כ בזולתם חבור הכנויים שאז תהיה הגנינה צפא הפעל •
 וכאשר הודעתיך :

סז ולסבה שהזכרנו משתנה כמו כן מנועת פא הפעל מגורה זו בלשון
 רבות שזווי ונמלאות צעתיך • שהרי מקום הטעם שלהם הוא בלמד
 הפעל • כמו שידעת • וכפי זה אי אפשר שתהיה פא הפעל מנוקדת בח"ג
 לפני הדגש שאחריה ומשתנה לת"ק • ואולם בגורת כפולו' אההע"ר שלהתד
 הפעל בלתי מוכשרת לקבל דגש • תמקיס הח"ג שצפא הפעל גם צגופים
 האלה כמו שהיא בכל שאר לשון זווי ועמיד (ועיין מ"ט במרצפת
 אצני' אצן ה') וזה נוהג בכל הצנינים

סח כל תיבה המועמדת בלחד מן העעמים המפסיקים ונשתנה
 אחת מתנועותיה בעבור ההפסק כמנהג הלשון [כמש"ל שזיל
 מ"ג] • תהי' תמיד הגנינה בתנועה ההיא המשחנה • כדי להרגיש
 השנוי • כמו **יסעו** בני ישראל (במדבר ט') צעון • ולא
יסעו [עס] הטעם בסתך • וכן כל השאר וכל **י"אמר ויקד**

וישב ודומיה' הם מלרע בהפסק • וכבר ידעת שמשפט' להיות מלעיל
 זונת ההפסק [כמש"ל שזיל ס"ג] • אכן כאשר יהיה צפוף
 המינה נח נראה אחריו ח"ג • תהיה הגנינה לעולם מלרע אע"פ
 שנשתנה

שנשחנה המנועה שלפניה מפני ההפסק
יאספון (מהל' ק"ד) : ירצון : יהלכון : ישברון ילקוטון (הכל
שם והדומים להם :

סז • ודע כי השוא שבעין הפעל בלשון נסמרת בעבר מצנין נפעל
דרכו להשחנות לקמץ במקום ההפסק • ואולם הטעם יבדיל
ציונו וצין לשון יחידה בציונו • כי בלשון עבר תהיה הנגיג' מלעיל במנועה
המשחנה • כמו אחת מהנה לא **נשברה** [מהל' ל"ד] וזולתה : אבל
זכתי אלהים רוח **נשברה** (שם נ') והדומה לה שהיא
לשון ציונו הטעם : ^{א"ת} מלרע : וכמש"ל (שביל נ"ט) וכן מדון בגל
כיוצא בהן :

ע ואמנם כאשר תהיה הא נוספת בלשון יחיד מציונו נפעל • כמו שא
נס **ונמלטה** (ירמי' מ"ח) שהוא לשון יחיד כמו ונמלט • וזורה
זה : מלת נס שצלו (וכ"כ הרד"ק בשרשים [שרש מלט] בשם
ו"א : והוא הנכון • ודלא כמ"ש שם בתחל' ובפירושו לזה הפסוק • שיהיה
לשון נקב' • ע"ש) או שתהיה הא נוספת בלשון רבים מד"ב שבעתין
מצנין הקל הבא בהפסק מאמר • כמו דבר אחת עמנו **ונשמעו**
[שמות כ'] : או שתהיה הא נוספת בלשון נסמרת בעבר

מצנין נפעל והוא במקום ההפסק : כמו וארון האלהים **נלקחה** [ש"א
ד'] : אין הצדל צין כל אלה והדומים להם וצין לשון ^{ד"ל} נסמרת
שבעבר מצנין נפעל הבא בהפסק מאמר • כי בכלל תהיה הנגינה מלעיל
כמש"ל שביל ס' [ומלך הענין מצדיל ציניהם • ואשר אמרנו שהא נוספת
במלת וארון האלהים **נלקחה** ואיננה לנקבה לפי שהפעל הזה מוסב
על הארון הנזכר בכל המקרא בלשון זכר • כמו כי נלקח ארון האלהים
[שם] ויעבור ארון ה' [יהושע ד'] וזולתם וזה דלא כדעת הרד"ק
שכתב בשרשים [שרש ארן] וז"ל : ונהגו בו [ר"ל בשם ארון] לשון
זכר ונקבה • לשון זכר ברוב • ולשון נקבה וארון האלהים נלקחה (ש"א
ד') אשר **באה** אליהם ארון ה' (ד"ה ב' ח') עכ"ל • ראה בזה לפרש
מלת נלקח' ^{ד"ל} וכן מלת באה • לשון נסמרת בעבר
ויהי' לזרון מן השמות המכונים פעם לשון זכר ופעם לשון נקבה (כמש"ל
במסלת השמות נתיב ט') ואין

ואין צורך לזה : כי יומר קרוצ לומר להיוחס לשון זכר עס הא נוספת
 זכמו שכחצנו וכפי זה לא נמלא בכל המקרא מלת ארון מכהה בלשון
 נקבה : ונכוניס בזה דברי מהר"ם שהצויא במי"ט במס' אהלוח (פ"ט
 משנה ע"ו) בד"ה ארון שהיא רחבה וכו' : ע"ש - ולא נאמנו אללי כלל
 דברי המדקדקים כמה שאמרו : שלא תצוה הא נוספת בלשון עבר כי
 לא נכון לחדש כללים אשר אין להם יסוד ועיקר ולהרבות זרים אשר לא
 בדת ומשפט הלשון : ואהרי שמנהג הלשון היא להיות אוחיות נוספות
 בפעלים גם בשמות ומלים הכל שויס בזה העוזרים כמו העמידים : וכל
 פעל שנמלא בו אות שאינה לא לצורך שרש ולא לצורך שמוש כפי פשטות ענין
 נושא המאמר : נאמר שהאות היא נוספת כפי מנהג הלשון : ולא נבקש
 לה סבות רחוקות : וכבר הודה הרד"ק במקלת כמה שכחצ במכלול
 (ד"ק דף פ"ג) וו"ל : ומלת **והשלכתנה** ההרמאה
 [עמוס ד'] : מלה מורכבת מן עבר ועמיד וכו' או הוא בלו עבר :
 והוא הנכון ונוספה הא אחר נון הנקבות שלא כמשפט העוזרים עכ"ל
 הרי שאמר שהנכון להיות ההא נוספת במלה זו : אלא שלדעתו יהיה זה
 שלא כמשפט העוזרים [ולכן אמר הר"א] בספר ההרכבה (אות ו')
 שיומר נכון לומר שהיא מורכבת) ואני אומר שמשפט הלשון כן הוא :
 אע"פ שאינו נהג הרבה בכחצ להיות הא נוספת בלשון עבר מ"מ
 אותם הנמלאים אינם יוצאים ממנהג הלשון

עא והגני מוסיף לך פה עוד כלל אחד אף שאין בו מועלת כל כך לפי
 דרכנו כמו שנבאר והוא זה כל שס מן השמות שאיננו סמוך
 בסמיכות ענין וסופו נח נראה אחרי מנועה קטנה ואין לפניה שוא הוא
 בטעם חלעיל כמו **ספר און ארה זכה און שבקלת**
בפרת נחשת ברהח משקלת תלבשת אשמרת
 וכל הבאים בתמונת האלה וכאשר יהיה שוא לפני כח"ק אוי תהיה הגינה
 חלעיל : **ברזל אצבע ארבע גרון השמל ברמל**
ברגס קרקע : ולא מלאחי מלות אחרות זולת

אלה

השמש
 ו (הכל
 יין נפעל
 ס יבדיל
 בתנועה
 ה : אצל
 שהיא
 מדין בל
 כמו שאלו
 ויורה ע
 [בשם
 שיהיה
 שבעתיו
זמער
 יא
 ד [ש"ס
 כסתר
 תלעיל
 נוספות
 מוסב
 האלהים
 הרד"ק
 לשון
 (ש"ס
 לפי
 צטבר
 (כתש"ל)

אלא לכלול בזה הכלל וכמו שאומר עוד , והנה הרא"צ בס' טו"ב
 טעם (פ"ו) מסר זה הכלל לסימן בכל לשון עמיד עם ווי
 הפיך , כמו ויאמר וילך , ודומיהם , והרז"ה ביסוד הנקוד (שער
 המקרא יסוד ט') וצלה"ת (תיבת המקרא אות ו') [ובעל אהל
 משה בספרו הזכר [סו' ק"ו] כל א' מהם לפי דרכו ערך את
 הכלל הזה וכלל בו תלות רבות אשר הנסנו בכללים אשר זכרנו ,
 והן היה זה להם , להעמיד את היסודות אשר יסרו בחכמתם
 ולהקים את הכללים אשר חדשו כי העמיקו לחקור בדרכי הנקוד :
 ואנכי לא בדרכיהם הלכתי בזה , כי אמנם כל מגמתי להורות דרך
 נכון למלמודים למען ידעו וישכילו מקום מושב הגוינה בכל התיבות
 הנמלכות במקרא , מבלי שיש לב לתת טעם למה שאין לו טעם
 פשוט , ולהגיע אל התכלית הזאת בחרנו דרך אחרת בסדור כללי
 מלעיל ומלרע : ודרך ישרה היא להקל זכרון הכללים האלה בפי
 המלמודים ובלבדם , ולא נשאר לנו להכניס בזה הכלל זולת משקלי
 השמות האלה אשר זכרנו (ואולי ימצאו עוד כמוהם מתי מספר)
 ולפיכך עזבתי את המנאו אשר הוסיפו בזה הכלל , שלא יהיה דגש
 באות הנקודה בת"ק שבסוף תיבה , כמו שפראה שם , כי לא
 נמצא בכל המקרא שם שאינה סמוך שיהי' סופו נח נרא' אחרו ת"ק
 באות דגוש' [זולת בהשמות ת"ג שבסופו לת"ק בדרך הסמיכות)
 כמו שחדע בהתהלכך במסלת השמות אי"ה , ואולם לפי דרכנו
 במסל' הזכרת לבאר שם דרך כל משקל ומשקלי השמות הנמלכים
 במקרא ולהודיע מקום מנוה הטעם שבכל אחד מהם , לא היה
 שום צורך להזכיר את הכלל הזה פה , ולשנות את הסדר הנהג
 במאמרנו זה בזכרון דרך המיוחד למשקלי השמות ולא התבאר
 מהלכותיהם עד הנה , אך עשינו זה כדי שלא ישאר דבר בכל
 המקרא אשר לא נודע מקום הנגיג' , שבו ע"פ דרכנו בזה הנתיב
 זולת היוצאים ממנהגם ע"פ המסרת , ואשר ישנ' מקום העעם
 שבהם ע"פ הסבות אשר אנחנו עמידים להזכיר במסל' הזאת , גם
 יש קצת שמות אשר לא יודע מקום הנחת הטעם שלהם זולת הבחינה
 באיז' אות אס היא מעט המשקל או אס היא נוספת , וזה
 יתבאר היטב במסלת השמות אס יעזרנו ה' ;

ואחריו

עב
 צדו
 המנו
 שבמל
 המנו
 פקדת
 הפעל
 זמן ל
 הכפול
 השליש
 מהגזר
 בקמץ
 ז"ל
 צב
 מל
 נש
 שלשה
 האתר
 הלשון
 כמו צ
 ואז
 שם ה
 הבינו
 טעם
 טע
 מפיקד

עב ואחריו הודיעי אותך את כל זה אוסיף לבאר לך את אשר הגדתי לך [מסלת הכנויים שביל י'] מהשתנות איו' חנועה לשוא צרבות המלה במועות דע כי זה נוהג צרוב במועה השלישית שלפני המנועה שיש בה נגינת טעם המלה . ולפיכך תשמנה קמץ פה הפעל שבמלת **פקד** לשוא בחבור הכנויים : כי מנועת פה הפעל שהיה לעולם המנועה השלישית שלפני הנגינה . כמו שידעת משא"כ במלת פקד' פקדתי וכיוצא בהן . אע"פ שנתרצמה בהן מנוע' אחת המקיס קמץ פה הפעל לפי שמקום הטעם שלהם הוא במוע' שאחריה (כמש"ל שביל כ"ג) וכן נקוד השוא שבאותיות אית"ן והא הבנין מגורש נחי העין וגור' הכפולים (כת"ש במסלת הכנויים שביל מ"ב מ"ג) . יהיה תמיד במוע' השלישית שלפני הנגינה . ומה הטעם בעלמו תשמנה קמץ וון נפעל מהגזרו' האלה לשוא מלצר בכל לשון נסמרים שבעבר ויהיה ציונוני שהיא בקמץ לפי שהטעם בפא הפעל . וכת"ש הרד"ק בתכלול [ד"ק דף ק"מ] וז"ל . ומה שפיל הנח (ר"ל הנח הראוי להמשך מן הקמץ שהיא ת"ג [**נכונה** אע"פ שלא רצו המנועו' ולא נפל כן **נכונה** העבר לפי שצריך מלת' **נכונה** הציונוני היותה מלרע כמו שהו' ג"כ בשלמים רוח **נשברה** [תהלים נ"א] . להפריש צין העבר והציונוני ולפי שצריך מלת' היותה מלרע כבד על הלשון לקרות' בקמץ **נכונה** לקבוצ שלשה נחים בהרחב' וכן בכל השמות אם תאמר לומר' **חכם** : תאמר לנקבה **חכמה** ולא תאמר **חכמה** וכן בכלם להקל על' :

הלשון צין ומרע : לפיכך כשחצוה הנקב' הציונוניו צמיו שהיא מלעיל : בא כמו בשלמים : **נשברה** תימים [יחזקאל כ"ז] כן תאמר **נכונת** , ואז תהיה בקמץ הנון לפי שהמלה מלעיל , כמו ומה' שם המלחמ' **נפוצת** [ש"צ י"ח] עכ"ל : ומה' שתמר שצריך מלת נכונ' הציונוני היותה מלרע וכו' להפריש צין העבר והציונוני ע"כ , אין זה טעם הדבר כי גם בכל שאר הציונונים יבוא הטעם מלרע [כמש"ל שביל נ"ט] אע"פ שאין להם תמונת העבר ואין לטעות בהם כלל. כמו מקרה משקירה וכל הדומו' להם, אבל העיק' בזה הוא , כי דרך הפעל' לעולם

כב

לעצמם ודרך השמות לעצמם . והציונים נוהגים מנהג השמות כצד
 דררכיהם : כח"ל (מסלת השמות נתיב י"א) וצמה שהוריתך פה
 מהשמות המנועות לשוא . מוכל להחזוק בכל כיוול צו : וצמחלת נתיב
 ד' ממסלת השמות אשלים לך באור זה הענין : כי שם תקמו
 שחראה בצואך שמה . וכבר הגדתי לך [מסלת הכנויים עבילכ"ז] שכן
 מנועה שלפני אות דגושה וכן ח"ג שהיא לחשלוס דגש
 משמנות לשוא לעולם ע"ש . גם ראוי שמדע כי החירק גדול ושאר
 גדול לא ישמנו לשוא לעולם : כדי לקים האות הנחה שאהררה : כי לא
 ח"ג בלא יוד ואין ש"ג בלא ויו :

נתיב י בדיני המתג ומקום הנחרת

עד מתג

הוא קו פשוט נלכ מהת האות בצד שמאל המנועה והמת
 נערך אל הנגינות כערך השוא נע אל המנועו . וכמו של
 יצוא לעולם שוא נע לצד בלי היות מנועה אחריו צמיצמו . כן לא יצו
 לעולם מתג לצד צמיצה זולת היות אחריו אחת מן הנגינות . כמו שימצא
 וכל מנועה שיש בה מתג היא נמשכת קצת אלל לא כשעור משך הנגינה
 ומזה מוכל להחזוקן שלא יהיה לעולם מתג באות הנקודה בשוא ואח"ל צד
 שאין בה נקודה ולריך כל אדם להרגיל את עצמו בקריאת המתג כהלכת
 ולהזהר מאד מלשנות את עעמו . כי פעמים רבות ישמנה משמעות הנג
 עי"כ . וכמו שנוכיר להלן . וכתב הר"אצ בס' עוב טעם [פ"ז] ו
 והכלל מן שאינו קורא המתגי' כחשפט . אינו בעוח מן המכשול . ויש
 צמבעא וצכונה . לכן ראוי לכל קורא שישים עיניו עליה' וירגיל עצמו צד
 צנערותו ויוכרם צוקותו ועוב לו כל ימי חייו . עכ"ל :

עד

לעולם לא יצוא מתג אחריו נגינת טעם המלה . אלל מקומו
 במנועה השלישית שלפני המנוע' שיש בה הנחת העעם . וגם שוא
 נחשב כמנועה לענין זה לעלות במספר השלש מקומו' דהיינו כשיש שוא
 לפני הנגינה יהיה המתג במנועה שלפני השוא . אלל צולת היות שוא נע
 איזה מנועה בין המתג והנגינה . לא יסמכו לעולם המתג והנגינה צד
 מנועת רגופות במלה אחת . וכל זה ימצאר היטב צמה שלפנינו . והחוק
 שיש בה מתג לא יהיה אחריה לא שוא נח ולא דגש חוק . ולכן כאשר יתצטרף
 שוא נח או דגש חוק אחריו המנוע' השלישי' שלפני הנגינ' . אזי נעתק המנוע
 אל המנועה שלפניה . ואם לא תהיה צקל המלה מנועה המוכשרת למתג
 ומפני

מפני
 ופעמי
 נגינה
 עה
 שוא נח
 ודומיה
 הראשו
 כל אלה
 ע
 ל
 הורין
 [שם מ
 יהיה צ
 (שם) ו
 הראשו
 ההיא
 [שם כ"א
 או יהי'
 יערך
 צ
 המנוע
 המנוע
 המנוע
 בעליו
 [ע"ז] וה
 ש לה

חפני שוא נח או ד"ח שאהריו * אז נדחה המחג לגמרי מן המל' ההוא *
ופעמים יהיו שני מחגים במלה אחת . אחד במנועה השלישית שלפני
בגנינה : ואחר במנועה השלישית שלפני המחג . וכה משפטו :

עדה חיבה בת שתי מנועות שאין ציניהן שוא נע . לא יהיה זה מחג
לעולם כמו **חכם עשיר זקן גדול ודומיה** . וכן פשים ציניהן

שוא נח לא יהיה זה מחג לעולם : כמו **חכמה קרבן ישמור**

ודומיהם . ואם יש ציניהן שוא נע והגנינה מלרע אז יהיה מחג במנועה
הראשונה שהיא השלישית שלפני הגנינה . כמו **היתה** מהו [ברא' א']
כל חלה **חברו** [שס' י"ד] **נלכה** עד כה (שס' י"י) **כ"ז** כי שמעתי
אומרים [שס' ל"ז] אשר ואמר אליכם **תעשו**

(שס' מ"ז) וכל הדומים להם :

עני חיב' בת שלש מנועות והגנינה מלרע ואין אחרי המנועה הראשונה
לא שוא נח ולא דגש חזק . יבוא מחג במנועה הראשונה כמו אחרי
הוקירו [שס' ה'] **ואת האמים** [שס' י"ד] והנה **עיניכם רואו**

[שס' מה] וכל כיוצא בהן . וכן כאשר יהיה שוא נע אחרי המנוע' הראשונה
יהיה זה המחג כמו **וארכבות** השמים [שס' ה'] עד החדש **העשירי**
(שס') ודומיהם : ואם יש שוא נח או דגש חזק אחרי המנוע' **העשירי**
הראשונה ואין שוא נע אחרי המנועה השנית . אז לא יהיה מחג כלל במלה
ההיא . כמו **יפלה** ה' הלהים **תדמה** [שס' ז'] ויאמר **אברהם**

(שס' כ"א) והדומים להם : ואולם כאשר יהיה שוא נע אחרי המנוע' השני'
אז יהי' זה המחג . כמו **יידעו** כי ערומים הם [שס' ג'] **ויאמרו** לא

יערד את העצים [שס' כ"ב] ודומיהם : וכאשר יהיה שוא נע אחרי
המנועה הראשונה וגם אחרי המנועה השנית . אזי יבוא שני
והמנוע' מחגים במלה ההיא . מחג במנועה השנית שהיא השלישית שלפני הגנינה
כאשר יהיה השוא נע שאהריו : ומחג במנועה הראשונה שהיא כמו כן
מחג המנועה השלישית שלפני המחג . כמו **נהלתה** (שמות ט"ז)
בעלותה לראות (שס' ל"ד) **ועבדה** שש **שנים** (דברי'

ט"ז) והדומים להם : וכל מלה בת שלש מנועות שהגנינה מלעיל
ש לה משפט מלה בת שתי מנועות שהגנינה מלרע בכל הלכותיה

וזה פשוט : שהרי המנועה שאחרי מקום הגהת הטעם אינה מועילה כלום לענין המחב : וכמו שהראיתך :

עז מעשה יקל עליך לדעת מקום מושב המחב גם בשאר התיבות אף אם תהיה מיצה בת ארבע או חמש או שש מנועות כי תמיד מתחיל למנות מן המנועה שיש בה הנגינה . ויהיה מחב במנועה השלישית שלפניה אם היא מוכשרת לכך : ואז תשכל כמו כן במנועה השלישית שלפני המחב . אם תהיה גם היא מוכשרת למחב : אז יהיו שני מחבים במלה ההיא . כמו **לִישׁוּעָתְךָ** קיומי ה' [בראשית מ"ט] בכל

מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם [שמו' ל"ה] ודומיה' : וכאשר תהיה המנועה השלישית שלפני הנגינ' בלתי מוכשרת למחב * אז נעתיק אל המנועה הרביעית : כמו בעבור **הָאֲרָבָעִים** (בראש' ו"ח) ו

הַעֲמֻדִים [שמו' כ"ז] ודומיהם ואם גם היא לא תהיה מוכרש' למחב אזי נעתיק אל המנוע' החמישית . כמו כאלל **בְּהַתְּחַנְּנוֹת** [יחוק' מ"ב] וזולתה : ואם לא תהיה בכל

המיצה מנועה מוכשרת למחב : אז נדחה לגמרי אע"פ שתהיינה בה מנועו' הרבה . כמו **וַיִּפְקְדוּהוּ** על בימו (בראשית ל"ט) וזולתו

עח ולפעמים תצוה נגינת טעם במקום המחב ויהיו שני טעמים במלה אחת . דהיינו טעם מפסיק ומשרמו עמו בתיבתו : והטעם הראשון יהיה לעולם במנועה הראו' למחב : ולפיכך יש לו כח ומשפט מחב כמה שלא יהיה אחריו לא שוא נח ולא דגש חוק . כמו ואברהם **מִבְּרַכְיָה** (בראשית י"ב) בתי **מִמְלֵאן** (שמות ה')

בְּמוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תצוהו [ויקרא כ"ג] והדומים להם : וכל מיצה שאינה מוכשרת למחב לא יהיו בה שני טעמים ומלח

ומל
למח
שבמ
נגינ

עכ
מולי
לשונ
והנה
לפע
ומלח
כמו
שרי
במה
למד
אית'
מהמ
אח
אית'
ואי
לא
שיט
לא
מחב
[ש"ר
ב'
והנג

ומלת על **הַבְּתִים** (שמות י"ג) יש צה שחי נגינות אע"פ שאינה ראוי
 למחב והיא זרה . ונוכרה במסרת : ואולם קדמא זקף קטן
 שבמלה אחת : אע"פ שהם חלוינים בשני מקומות ; אין להם רק משפט
 נגינה אחת : ויבואו במלה בלתי ראויה למחב . כמו **וְהַבְּשָׂר**
 [ויקרא ז'] וזולמה :

עט ואבוא עתה להשכיך ולהורותך איך יגדל כח המחב להשמות
 לפעמים משמעות הענין על ידו : ומלמוד מזה כי שגגת המחב
 תוליד מכשולים בצאורי העינים : ועשה זאת אפוא בני והנלל : למד
 לשוק לבטא אותו כראוי . ושיס לבך אליו בהתעסקך בלמוד המקרא :
 והנה נא ידעת דרך נקוד אותיות אית"ן מגזרת נחי פא יוד צבה"ק להיות
 לפעמים בחירק גדול . כמו וייראו מגשת אליו (שמות ל"ד) וזולמו
 ומלאנו במקומות במקרא שמהסר יוד פא הפעל מהמכתב ע"פ המסרת .
 כמו **וַיִּרְאוּ** אותו כאשר יראו את משה [יהושע ד'] שהוא משרש ירא
 והמלה הזאת שזה באותיותיה ונקודותיה למלת **וַיִּרְאוּ** אותה
 שרי פרעה [בראשית י"ג] שהיא משרש ראה : ואין ציניהם הבדל רק
 צמה שיבוא מחב באות המשמש' שבגזר' נחי פא יוד . ולא כן בגזרת נחי
 למד הא : ונקל לך להתבונן טעם ההבדל הזה : והוא : שחירק אותיות
 אית"ן מנחי פא יוד חירק גדול הוא אע"פ שנעדרה יוד פא הפעל
 מהמכתב (וכמש"ל שבילת') : וא"כ השוא שאחריו הוא שוא נע כמשפט
 אחריו ס"ג : וצריך להיות צו מחב : כמו שידעת : משא"כ חירק אותיות
 אית"ן מנחי למד הא שהוא חירק קטן . והשוא שאחריו הוא שוא נח :
 ואי אפשר להיות מחב לפני שוא נח : וכמו כן מצחין בכל כיוצא באלה . כמו
 לא **יַעֲזֹב** לריק (ישע' ס"ה) כי לא **יִשְׁנֶה** [משלי ד'] והדומים להם
 שיש י"ו : מחב באות המשמשת הם מנחי : פא יוד : אלל אחריו דברי
 לא **יִשְׁנֶה** [איוב כ"ט] ויפנו משם [בראשית י"ח] ודומיהם שאין בהם
 מחב : הם מנחי למד הא : וזכור זה . ואולם כמלת **וַיִּרְאוּ** שאל
 [ש"א י"ח] **וַיִּרְשָׁו** זרעך [בראשית כ"ג] בדי ריק **יַעֲפוּ** [חבקו'

צ'] ויעשו נער' **וַיַּעֲזֹב** (ישע' מ') והדומים להם מנחי פא יוד
 והגגיג' בעין הפעל : אין בהם משפט מחב : כי לא יבואו
 סמוכים

סמוכים המתא והנגינה בשתי חנועות רזופות . וכאשר הודעתוך (לעיל
שביל ע"ד]

והרא"ב בפירושו לס' מהלך (בגזרת נחי הקלוות) כחב וו"ל
ולפעמים היוד הנחה אינה כמונה ציר"אן מראו . אצל שמו מתב
תחת האית"ן להורות עליה עכ"ל . ועפ"י
הרד"ק במכלול (ר"ק דף קכ"ד) מלת ולא י"חם לו [מ"א א'] בעמיד
מנה"ק בהסרון יוד פא הפעל : וכחב ע"ו . בנמוקי שם וו"ל . אצל
היה צריך להיות יוד האית"ן במתא להורות על יוד השרש עכ"ל . ואמנם
זה העשם בטל מעיקרו . וכי עס הוות שורה זה המתא על יוד פא הפעל
וכמו שמכר לפינו בבאור דברי הרד"ק . מ"מ לא שמו אותו לצורך זה .
ועיקר תקנתו לא הייתה בשבול כך . שהרי יש מתא גם בהיות יוד פא הפעל
במכתב : כמו ויי"אן האש"ו [בראשית כ'] וכל הדומים לו . וכן י"לכו
הק"ב ודומיה"ו . שהם צערי המור' על יוד פא הפעל ויש בהם י"ו
מתא . ובר מן דין ומן דין לא ידעתו מה היה לו להקשות יותר
במלת יחס מבכל השאר שזכרנו [סוף שביל הקודם לזה] שהם בלא מתא
ואפשר שלפיקך נמן טעם אחר לזה המתא בנמוקו לס' השרשים (שרש יטן)
ואמר שהוא . כדי להפריד בין גזרה זו ובין גזרה נחו למד הא . ע"ש
כי לפי העשם הזה פשוט הוא שאין צורך למתא במלת יחס . שהרי בלא"ה
יש הבדל בין מלת י"חם . שהעשם מלרע . כמשפט המבואר לעיל (שביל
ל"א] . ובין ואל י"חך אשך (בראשית מ"ד) שהוא מלטייל (וכתש"ל
סוף שביל ס"ג] . וכן בכל י"ו אלא בהם . ואולם גם זה העשם אין לו
טעם . כי מלבד מה שיש מתא גם באותם שאינם דומים לגזרת נחי
למד הא . יש למנוה עוד שהרי לפ"ו הייתה והבחירה ציד מתקני הנקוד
להעמיד המתא בגזרת נחי למד הא ולא בגזרת נחי פא יוד והיה לו
ג"כ ההבדל הזה . וזה לא יספן . וכאשר התבאר . והנכון מה
שמצנו בסנת זה המתא . וכ"ה דברי הרד"ק במכלול [שם ע"ב]
בשרש יטב וו"ל . העמידים וכו' איטב יוטבו וכו' . יוטבו יטעבו
בהעמדת היוד והמיו בגעיה (ר"ל במתא) . כמו ויי"טכו דבריהם
(בראשית ל"ד] העמדת היוד הגוספת בגעיה . - ו"ו . להורות
על היוד פא הפעל הנחה . ויי"טב בעיניהם [יהושע כ"ב] דבני גד
ובני ראובן נעדרת היוד פא . הפעל מהמכתב עכ"ל .

הרי

הרי
על ה
צלה
נחות
באות
בהעמ
אית"ן
חשמש
כמו
ודומי
פא
נפשי
בי צב
שביל
צפא
לפיקך
ודרשו
חטף
יב
מתא
פא ה
] צר
שאין
לפי ש
אצל
אינו

הרי שזכר המתג גם באומס שהיוד פא הפעל כמוז ואמר פיורה
 על היוד פא הפעל הנחה : כי כן הוא האמת וברור הדבר כשמש
 בזהררים שהמתג הזה יורה עליהם : כי אלו לא היה שם מקום
 נחות היוד לא היה ראוי להיות מתג : אכן לא זכר המתג רק
 באומס שיש שוא נע אחרי אומ השמוש : ולפיכך דקדק בלשונו לומר
 בהעמדת היוד והמיו בגעיה : ולא כלל עמהם האלף והגון שבאומיו
 אית"ן : לפי שאחרי האומיות האלה לא יהיה לעולם שוא נע כשהן
 משמשות לעמיד מגורה זו ולת בהיות הא נוספת בסוף המיבה
 כמו אלכה ואשובה [שמוס ד'] נלכה עד כה [בראשית כ"ג]
 ודומיהם . ומאלה לא דבר שם : כי לא נמלא זה השרש בעמיד
 מצנין הקל עם הא הנוספת : וזה ברור .

פא ומשוב ומצבון שיבדיל המתג צין **זכרה** ירושלם [איכ' א']
שמרה נפשו עדומין [מהליסקי"ט] ודומיהם שהם לשון נסמרת
 צעבר . וצין **זכרה** לי אלהי לעובה [נחמיה י"ג] **שמרה**

נפשו והליוני [מהלים כ"ה] ודומיהם שהם לשון לוי עם הא נוספת :
 כי כבר ידעת שקמץ פא הפעל שצעבר הוא קמץ גדול [כמש"ל
 שביל ל"ג] והשוא שאחריו הוא שוא נע : וא"כ צריך להיות מתג
 בפא הפעל : משא"כ קמץ פא הפעל שבצווי שאינו קמץ גדול .
 לפיכך לא יהיה צו מתג : וצוה מדע ג"כ שקמץ הדלת צמלת
 ודרשו מחרבותיהם (תהלי' ק"ט) שאין צו מתג . הוא קמץ
 חטף [עיין במש"ל שביל ט'] : ואיננה כמו ודרשו השוטטים
 [דברים י"ט] שיש צו מתג :

שב ובחנת ומדע כמו כן ע"י המתג שמתל **בברכו** אומיו [ברא'
 כ"ח] **בחרפם** צעלשמים [ש"צ כ"ג] ודומיהם שיש
 מתג בפא הפעל . הם למקור מצנין פקד הדגוש . וקמץ
 פא הפעל הוא לתשלוס דגש הריש . ואל **בברחו** מפני אחיו
 [בראשית ל"ה] **לקרבה** אל המלאכה [שמו"ד ל"ו] ודומיה'
 שאין בהם מתג : הם מצנין הקל . וגם באלה העטם פשוט :
 לפי שהקמץ שהוא לתשלוס דגש הוא קמץ גדול [כמש"ל שביל ל"ג] :
 ואל קמץ פא הפעל שבלשון מקור מנה"ק הבא בחוססת אומ בסופו .
 איננו קמץ גדול : [וטעם רשי הציח שבמלת לקרבה : מדע
 לכשתעמוד

לכשתעמוד על הענין אשר אוכור בקלה המסלת הזאת : וזה
מ"ש הרד"ק בשרשים [שרש חרף] על מלת בחרפס בפלשמים
[ש"צ כ"ג] : החית מעמדת בגעיו . ויש קוראים אותה הטף קמץ :
ולאזנה הקריאה יהיה מקור מן הקל עכ"ל .

פ ורש"י ז"ל כתב על ובקרבתם אל המוצח (שמות מ') וז"ל : ובקרבתם
כמו ובקרבתם : כשיקריבו עכ"ל . הורו באמרו : כמו ובקרבתם .
שהוא למקור והמיו היא ממורת הא נוספ' [כמש"ל מסלת
הכנויים שביל נ"ו) והיה משפטו זולת המוספת ובקרבתם על משקל
בשמים עקב רב [מהלים י"ט] . ואמנ' מה שהוסיף לבאר
במאמרו מלת כשיקריבו . נראה בהשקפה הראשונ' שראה בזה לפרש ענין
המלה לפעל יוצא כהוראת בנין הפעיל מזה השרש . ומהיה א"כ דעמו בדקדוק
המלה הזאת : להיות מבנין פקד הדגש שהוראהו שזה בזה השרש :
להוראת ההפעיל . אבל אי אפשר לומר כן : דא"כ היה לרין
להיות מחג אלל הקוף , ודוחק לומר שמהיה לפי דעמו גם . הוראת
בנין הקל מזה השרש לפעמים לפעל יוצא וכפירש הראשון שזכר
הרד"ק בפירושו למל' ויקרב האלך על המוצח [מ"צ י"ו) ובשרשים
[שרש קרבן] ע"ש : ויומר היה נראה להגיה בדבריו ולמחוק הורו
שבמלת כשיקריבו ושל"ל כשיקריבו בלי יוד צין הריו"ש והבית : אךמי זה ישלח
אחידו לשנות את דברי קדשו אחרי שבכל ספרי רש"י אשר ראו עיני
כמוזה הורו הזאת : ובאמת אין צורך למחקה : ופשוט הוא שלא
צא בזה לבאר ענין מלת ובקרבתם שבפסוק הזה . רק לבאר כוונת
הענין ולומר : שמה שאמר הכתוב ובקרבתם [שהוא כמו ובקרבתם
שפירושו בגשמים) אל המוצח : היינו בשעת העבודה : וראה בזה
להשוות ענין הפסוק הזה אל מה שנאמר במלות הכיור . כי שם
באר הכתוב ואמר : בגשמים אל המוצח לשרת להקטיר וגו' [שמו'
ל'] למעוטי ציאה ריקנית [עיין בגמ' דזבחי' דף י"ט ע"ב] :
ואתה תחזה ממה שכתיבתי לך הגה כי נמשך מן המתג השרש
במשמעות הענינים : ובלדק חשבוט על השאר .

נתיב

נתיב
פר
ונקרא
אין מ
אחת
המוק
המוק
פה
מ"ג
יש
כא ע
בסגול
תי
בחול
תי
צק"
קמץ
צאה
את
פו
שרש
[נ

נתיב יא . בדיני המקף

פר מקף : הוא קו מושכב שבין המלות ומסמין והו כאלו הן
 מיצ' אחת . כמו על--פני תהום [צראשית א']
 ונקרא מקף מלשון המשנה פ"ד דביצה אין מקיפין שתי חציות . ופירש"י
 אין מקרצין זו אלל זו עכ"ל . והמלות הסמוכות זו לזו במקף נחשבו כמיצה
 אחת עד שחסיפיק נגינה אחת לכלן . ולעולם לא תהיה נגינה במלה
 המוקפת לאחריה . אצל תהו' הנגינה תמיד במלה האחרונה מהמלות
 המוקפות ואפילו הן שלש וארבע מלות סמוכות זו לזו במקף . כמו את--
 כל--אשר--לך [שם כ"ה] וכן השאר :

פה ובאשר ראוי להיות מנועה גדולה לפני נח נראה שבסוף מיצה
 המוקפת לאחריה . לרובה היא להשתנות לת"ק . כי לא יתחנלהחקי'
 מ"ג בלי נגינה לפני נח נראה . כמו קך מעמנו [שם כ"ו] בדר
ישב [ויקרא י"ג] נחו תתן [דברי ט"ו] עין הפעל
 בלירי . וכשהן במקף נאמר קך--לך מארנך [צרא' י"ג] **ישב--**
 נא עבדך (שם מ"ד) מה תתן--לו [שם ט"ו] עין הפעל
 בסגול . ומן **שמור** ושמעט (דבר' י"ג) את חב המלות
השמור [שמות ל"ד] פן יפרוץ בהם [שם י"ט] שעין הפעל
 בחולם . נאמר עם המקף **שמר--לך** (שם ל"ד) אם עונות
השמר--יה [מהליס ק"ל] פן יפרץ--בם [שמות י"ט] עין הפעל
 בק"ה מולדת החולם : וזהו מ"ש רש"י שם וז"ל . אע"פ שהוא נקוד חטף
 קמץ אינו זו מגורמו . כך דרך כל מיצה שנקודמה מלאפוס כשהיא
 צאה . במקף משתנה הנקוד לחטף קמץ עכ"ל : וכמו כן מלת
את כל כשהן במקף נאמר **את--כל--עשב** (צראשית א')
 ורבים כמוהם :

פו ואחנם לפעמים תמקיס הת"ג שלפני נח נראה שבסוף מיצה
 המוקפת לאחריו . בפרט בהיות הגח הגמשך ממנה לצורך
 שרש או לצורך שמוש . ואז יהיה זה מחב : כמו **קום--נא** שבה
 [צראשית כ"ו] **בית--אל** מים (שם י"ג) כי **יגנוב--איש**
 כד שמו

[שמוח כ"א] **השאיר** לו שריד (במדבר כ"א) ודומיה' : ובעצור שיבוא זה המתג י' במקום הנגינה . לכן יש לו משפט נגינת טעם במה שיבוא אחריו שוא נח : מה שלא יתכן להיות בשאר המתגים וכאשר ידעת . וזה הכלל . כל מתג הבא במקום נגינה יש לו משפט נגינה : וכל נגינה הבאה במקום מתג יש לה משפט מתג [כמש"ל] שביל ע"ח [ולהלן] שביל כ"א [: ויש לך להתבונן שנשמיה עוד המתג הזה במה שיבוא סמוך לנגינה שבמועה שאחריו . שלא כמשפט המתג [כמש"ל] שביל ע"ד] :

פז דע כי גם במלות המוקפות זו לזו יהיה לעולם המתג במוע' השלישית שלפני הנגינה שבמלה האחרונה אם היא מוכשרת לכך וככל משפטי המתג אשר הודעתין : כמו **ואחרי כן** יבא אחר [בראשית כ"ה] עד **כי יגדל** מאד השלישית שלפני הנגינה : **הכר נא** [שם לו] ועמה **יגדל נא** [במדבר י"ד] ודומיה' אף זהם מתג לפי שאינם מוכשרים לכך . ומאשר יודעת :

נתיב יב בדיני נסוג אחר :

פח עתה נבאר משפט מלעיל אשר קראו המדקדקים בשם נסוג אחריו והוא כאשר יהיה אחד מן הטעמים המשרתים במלה שמשפטיה להיוטח מלרע ובמלה שאחריה יהי' אחד מן הטעמים המפסיקי' באות הראשונה אזי טעם המלה הראשונה נסוג אחר אל המועה שלפני האחרונה כמו **ועשה** לו [ברא' ל"ו] **והיה** דם [שמוח ז'] **וקרא** [דברי' ע'] **וארב** לו [שם י"ט] . כל אלה ודומיהם הם מלעיל מתן קירוב הטעמים אשר יכבד על המצטא . כי קשה הוא על המצטא להאריך הנגינה במועה האחרונה מהמלה וגם במועה הראשונה מהמלה שאחריה :

פז אכן כאשר תהיה המלה הראשונה מועמת באחד מן הטעמים המפסיקים . אז אינו נורג בה משפט נסוג אחר : כמו כאשר

כאשר **שָׁמַע עֶבֶד** (צראשית כ"ד) כי אז מפסיקין קלח
 במלה הראשונה עד שלא יכבד קירוצ הטעמים על המצטא . וכן כאשר
 תהיה גם המלה השנית צטעס משרת . אז אין המשרת הראשון נסוג אחור
 כמו **מֵעַר זָבַח** השלמים [ויקרא ד'] :

וכמו כן כאשר תהיה המלה הראשונה צמ שמי חנועות והמל'
 שלפניה גם היא צטע' משרת ומלרע . אז אין נוהג דין נסוג
 אחור : כמו כי **לֹא שָׁנָא הוּא** (דבר' י"ט) אשר **יִרְיֵב** לו

[שופטים ו'] ודומיהם שהרי אם יהיה הטעס נסוג אחור אל
 המנועה הראשונה עדיון לא נמלטנו מקירוצ הטעמים . אבל אם
 אלהים הוא **יִרְבֵּ** לו [עס] נסוג אחור : לפי שיש טעס מפסיק צמלח
 הוא שלפניה :

ודע כי הטעס שהוא נסוג אחור מפני קירוצ הטעמים יש לו משפט
 מחב . ולפיכך אין הטעס נסוג אחור כשהיה במלה הראשונה שוא
 נח לפני המנועה האחרונה או שהיה דגש באות שיש צה הנחת הטעס :
 כמו **וְנִסְלַח** לו (ויקרא ה') **לֹא שָׁמָה** צה (עס) **יִדְבַר** איש

[שמות ל"ג] **לִמָּוָה** [צמדבר י"ג] ודומיהם . שהרי אם יהיה
 הטעס מלעיל . והיה אחריו שוא נח או דגש הוק . וכבר ידעת שלא
 יתכן היותם אחרי מחב . כמו כן לא יצואו אחריו טעס נסוג אחור שדינו
 כמחב : וראוי שמדע הטעס למה שיש לנסוג אחור משפט מחב . והוא .
 לפי מש"ל (שציל פ"ו) שהגגינה הבאה צמקוס מחב יש לה משפט מחב :
 והנה הטעס שהוא נסוג אחור יצוא לפעמים צנוועה הראויה למחב אלו לא
 היה עס קירוצ הטעמים . כמו **וְהִיָּתָה לִּי** (צמדב' כ"ה) הטעס
 צהא . וצלא קירוצ הטעמים היה : **הטעס צמיו** . ואז היה לריך
 להיות מחב אלל ההא . כמו **וְהִיָּתָה לְהַס** [עס י"ט] וגם צמקומו'
 שלא נעמק אל מקוס המחב : **כמו וְעִשָּׂה לִּי** (צראשית ל"ז)
 זולתו . מ"ת יש צו משפט מחב לפי שהוא : צמנועה השלישית מןהגגינ'
 צמלה שאחריה . שהרי עכ"פ יש קלח הצור שמי המלו' ע"י טעס משרת
 צמלה

צמלה הראשונה : עד שצבור זה יכבד קירוב רעמים על המצטא
וצואת הבחינה הוא צמקיס המתג

צב כל **תם תן הם הן כם בן** המשמות בסוף מיצה חין
נוהג בהן דין נסוג אחור : כמו **והבאתם שמה** [דבריו]

י"ג] : כי ראוי להיות בהן הנגינה . כדי להרגיש ההבדל שבין זכרים
לנקבות : וכתש"ל [שביל כ"ה] :

צג ויש לך להמזון שכאשר יהיה הטעם נסוג אחור צמלה שראוי
להיות בסופה נח נראה אחריו מנועה גדולה : לריכה הת"ג
להשג' לת"ק : כי אחריו שנעחק הטעם מן הת"ג או אפשר לה
להתקיס לפני נח נראה : כמו **לשרת** שס[שס י"ז] **ירב** לו[שופ"ו]
הוא נא [מ"ב ו' **הרם** י"י לך (שס) ודומיהס י"י ואולם
בציונים וכן בשמות י"י שסופס נח נראה אחריו ת"ג

לגמרי דין נסוג אחור : כמו **יוצר** אור [ישע' מ"ה] **אכל** עשב
[מהליס ק"ו] **יזבל** הוא (ויקרא כ"ה) **מחור** הוא
[שס י"ג] וזולתס"י לפי שלא יתכן בחלה להשתנות הת"ג
לת"ק : ויתבאר לקמן [מסלת השמות שביל פ"ב]

צד והרז"ה כתב ביסוד הנקוד (שער המקרא יסוד ט'] וי"ל :
כאשר תהיה המלה שלפני המלה הראשונה סמוכה אליה
צמקף אוי חין נוהג שס דין נסוג אחור כמו הכי **אחי** אחת
[בראשית כ"ט] וכו' עכ"ל . וכ"כ צה"ח [מיצת ד' המקרא אוח
ט"ו] ע"ש : ואמנם פרוץ תרובה על העומד בכלל הזה : כי הרוב
מהנמצאים צמקרא בתכונה האחת הטעם שבה נסוג אחור ונלחית
להעתיק אוחס הגה : וגם הוא הרגיש בקלחס ונדחק למח בהס
עמס : עיון ביסוד הנקוד [שס] ולכן הדין עס המדקדקים
שתשבו לאוחס שהס מלרע בכלל הודיס : ויש עוד מלות צמקרא
יוצאות מן הכללים שזכרנו : וקאמן נזכרו במסרת .
אחר

נתיב יג בדיני הרגש וחרפי שבראש התיבה :

צה אמרו במסרה : כל צב"ד כפ"ת דסמיני ליהו"א רפי צר
 ממפיק מפסיק דחיק ואמי מרחיק . פי' כל מיצה שסופה
 אחת מאותיות אהו"י הנחות והאות הראשונה מתזכה שאחריה
 היא אהת מאותיות צב"ד כפ"ת : הוא רפויה : כמו
 הימה **תורה** ובהו וחסך על פני **הרום** [בראשית א']
 לא **תאכלו** ממנו [שם ג'] ונצרכו **כך** [שם י"ג] וזולתם והוא הדין
 צמלה שסופה קמץ גדול אע"פ שאין אות נחה כמוה אחריה . כמו
ונתת כוס פרעה [שם ט'] ודומיהו וכמז הרד"ק במכלול [ד"ק דף ק"ט]
 וז"ל . וכן צטאר האותיות שאינם צב"ד כפ"ת : נקראות הוקות וקנות
 כשיצואו עליהם אותיות אהו"י . כמו מפר מחשבות [איוצ ה' אע"פ שהמס
 איננה דגושה [כי לא יצוא דגש קל באותיות ע"ס שק"ץ נוזליים] כמש"ל שביל
 ט"ו] קריאתה חוקה וכשיצוא עליה אות אהו"י קריאת' קלה כמו הנה אנכי
 יוצא מעמד [שמו' ח'] . וכן מהעוף למינהו [צרח' ו'] חוקה הלמד עשה לי
 [דבר' ח'] רפה הלמד וכו' . וכן דרך שאר אותיות עכ"ל : ומה שאמרו צר
 [פי' חוץ] ממפיק מפסיק דחיק ואמי מרחיק . ר"ל שלאחת מארבע סבות הללו
 תהיה אות צב"ד כפ"ת צדגש אע"פ שתקדם לה אות אהו"י

צו מפיק . פי' כאשר תהי' אות הו"י שבסוף המיצה מורגש במצטא
 ואינה נחה : או תהיה אות צב"ד כפ"ת שבראש המלה
 שאחרי' צדגשקל כמו **בצדה תשים** [צרא' ו'] **שרי גברתי** [שסו"ו]
עשו בכרך [שם כ"ז] ודומיהם . ואולם אין משפט
 נה נראה נוהג באלף שבסוף מיצה והאלף הכמוזה במלת
וירא אינה בכלל נח נראה לפי שאינה מורגשת במצטא וגם איננה בכלל
 נח נסתר . כי אין אות נקראת נחה רק בהיותה אחר תנועה האצל
 אם היא אחר שווא איננה נחה והרי היא כמי שאינה ולכן הביט דגושה במלת
 וירא בלב [צמד צ"כ] .

צו מפסיק . פי' כאשר תהיה המלה שסופה יהו"א תועמדת
 באחד מן הטעמים המפסיקים . או מדגש
 האות הראשונה מן המיצה שאחריה . כמו : **ונקבה ברא**
 בראשית

(בראשית א') : וכל הטעמים המפסיקים המזכרים לעיל [שביל מ"ב] שוים הם להפסיק בין יהו"א לבג"ד כפ"ת :

צח דחיק : אינו נוהג רק צהא שבסוף תיבה . כמו שיחצאר והוא על שלשה מינים המין האחד : כל תיבה

שסופה הא שאינ' מורגשת במצטא ולפניה פתח או סגול או קמץ ונסמך במקף למלה שאחריה : או תהיה האות הראשונה מן התיבה שאחריה

דגושה כמו **מה טבו** אהליך [במדבר כ"ד] **מה זה** [בראשית כ"ז] ומשנה-בסוף (טס) (מ"ג) אש

תבסה-בה [דבר כ"ב] וענתה-בי דקמי (בראשית ל')

והדומי' להם . וכל דגש הבא בסבת דחיק דגש חזק הוא = כמשפט

דגש הבא אחרי תנועה קטנה : כי אחרי שהמקף מסמך שתי המלות ויה

נחשבה כתיבה אחת ואי אפשר שמונה הא באמצע התיבה : ולפיכך נדחקה ההא בין שתי המלות עד שאינה מורגשת לגמרי והרי היא כאלו

איננה , וצריך להיות דגש חזק אחרי הפתח או הסגול כמשפט אחרי ת"ק ובהיות קמץ גדול לפני ההא תמהפך ע"י המקף לק"ח כי אין מקום לה

הכתובה אחריה לנוח באמצע התיב' . ולפיכך נקרא המצטל הזה בשם דחיק : ע"ש ההא הנדהקת מתקומ' . וזה כולל גם שאר מיני דחיק אשר

יחצארו . שבכלם נדחקה ההא במצטא והאות הראשונה מהמל' השנית נקראת בדגש חזק . ולפי שהדגש הזה דגש חזק הוא לכן נכתב גם בשאר אותיות וולת בג"ד כפ"ת ולא השמיטוהו המנקדים ;

צמ המין השני . כל תיב' שסופה הא נחה ולפניה סגול וטעם המלה

ההיא יסוג אחר מפי קירוב הטעמים . או תהיה האות הראשונה מהמלה שאחריה בדגש ; כמו אשר לבן **עשה לך** [בראשית ל"א]

אקרה בה (במדבר כ"ג) ודומיהם וגם צאלה נדחקה ההא

במצטא כאלו איננה . כי א"א שמוח אחרי ת"ק שאין בה נגינת טעם

וע"כ צריך להיות אחרי הסגול דגש חזק כמשפט אחרי תנועה קטנה :

המין

המין השלישי . כל חיבה שסופה אוח קמוצה בין שמהיה הא נחה
כמוצה אחריה או אינה כמוצה . ומהיה הנגיב' מלעיל צעמס דהיונו
שלין טעם המלה ההיא נסוג אחר מפני קירוב הטעמים : וצמלה שאחריו
מהיה הנגינה באות הראשונה ממנה . באופן שלי מנועה אחרת בין שמי
הנגינות וולת הקמץ . אזי מהיה האות הראשונה מהמלה השנית צדגש חזק
כמו אשר עשית לו (בראשית כ"ו) אשר משחת שם שם
ל"א) ואעידה בם [דבר' ל"א] ודומיהם . ואמרו הטעם לפי שהקמץ

נדחק בין שמי נגינות לכן נגרע מערכו עד שירד למדרגת ח"ק ולפיכך
יהי' אחריו ד"ח . ואולם כאשר יהי' טעם המלה הראשונה נסוג אחר
אז לא נדחק הקמץ בין שמי נגינות : כי טעם נסוג אחר דין מחג יש צי
ולא דין נגינה [כמש"ל שציל כ"א] ולכן יהיה אחריו רפי . כמו אשר
היה שם (בראשית י"ג) נוססה בו [ישע' נ"ט] ודומיהם : אבל

ויבחת פסח (דברים י"ו) וישבת בה (שם כ"ו) וכיוצא בהם

יש להם משפט מלעיל צעמס . ולכן מהיה האות הראשונה מהמלה השנית
דגושה כמשפט הדחיק . אע"פ שגראה להיות טעם המלות האלה והדומים
להם בכלל נסוג אחר : צהרו צולת קירוב הטעמים הם מלרע מפני וי"ו
ההפוך שבראשיתם (כמש"ל שציל נ"ד) . עכ"ז יש להם משפט מלעיל
צעמס . כי כבר ידעת שעיקר מקום הכח הטעם שלהם הוא מלעיל
(כמש"ל שציל נ"ג) אלא שנעמק להיות מלרע מפני ויו ההפוך . ובהיות
קירוב הטעמים לא וזו ממקומו וימקיס מלעיל . והעד על זה הוא מה
שיש אחריו שוא נח ולא יתכן זה אחריו נסוג אחר שדינו כמחג . וגם לא
היה ראוי להיות נסוג אחר . מפני השוא . וכמש"ל [שציל ל"א] . וכאשר
לא מהי' הנגיב' באות הראשונה מהמלה השנית , אז מהי' רפויה , כמו
נחית בחסדך [שמות ט"ו] מברכיה ברוך

(צמדבר כ"ד) ודומיהם :

קא אחי מרחיק . פי' כל חיבה שראשיתה שמי אוחיות דומות רזופות
והראשונ' בשוא . היא צדגש אע"פ שמהי' צסוף המלה שלפניה אחת
מאוחיות אהו"י הנחות . כמו עב קמנה ככף איש [מ"א י"ח] הלא
בברבמיש [ישע' ו'] גשכבה בכשתנו (ירמי' ג')

ואולם

ואולם כאשר תהיינה שתי המלות סמוכות זו לזו במקף או תהיה ה' אשור'
 מהדומות רפויה : כמו **לא-תתעב** (צר' כ"ג) : וכמו כן בכלל
 הוה כאשר תהיה צראש המיצה : צי"ת נקודה צשוא ולחריה אחת
 מאותיות השפמים תהי' הצית בדגש אע"פ שקדם לה מיצה שסופה אות
 אהו"י הנחה כמו ואכזרה **בפרעה** [שמו' י"ד] לא ידנו **בפרך**
 (ויקרא כ"ה) . ונקרא : המצטל הוה צשס אחי מרחיק .
 לפי שעיקרו הוה צסצת אות השנית מהמלה השנית שהיא רחוקה מאות
 יהו"א שצסוף המיצה שלפניה . ויש צמסרה י"ח מלין דגשין צמר יהו"א
 צלא מצטל וכו' נמסר צדניאל סי' ה' .

ק

ואחרי שהודעתך משפט הדחיק ימצאך לך טעות הקוראים המפרוץ'
 צקריאחס מלת **מזה** צידך [שמות ד'] הכמוצה מלה אחת ומפסיק'
 צה וקוראים אותה : כשתי מלות כי לא נקו לעשות כן ושצוש גמור
 הוה : כשמצבין צמלה הזאת שהיא ככללת צמין הראשון מדיני דחיק
 אשר המצאר [שביל ל"ח] ושס אמרנו שהאות הדגושה צסצת דחיק נקראת
 צרגש חוק . והוה דצר מוסכס מכל המדקדקים צלי שוס חולק . ופשוט
 הוה אללס לעעס שזכרנו [שס] . וכפי זה אי אפשר לחלק אותה לשמים
 כי לא יהיה דגש חוק צראש המיצה . וע"כ צריך אחת לומר כן צמלה
 הזאת . שהרי עינינו הרואות הוין מנוקדת צדגש צכל הספרים המדויקים
 ואס תהיה מופסקת לשמים ותהיה נקראת **מה זה** . לא יהיה מקום
 לדגש הוה כללו וכלל . כי דגש חוק לא יהו' צראש . המיז' . וגס דגש
 קל לא יתכן היומו . כי מצד מה שאין דרכו להכמצ צשאר הא תיות וולח
 צג"ד כפ"ת (כמש"ל שביל ע"ו) . גס לא יקום ולא יהיה אחרי אות אהו"י
 הנחה צלי היות אחד מן המצטלים חק יהו"א . ואין המלע מלומר שיש כאן
 מצטל . ואין זה אלל הדחיק . מעמה הגע צעצמך אלו הית' המלה הוה
 נחלק' לשתי' צנחיצת' . כמלת **מה זה** מהרה [צרא' כ"ז] . מ"ח
 הוינו קוראים אותה כאלהת . וכמשפט דחיק ואיך ח"כ יעלה על
 הדעת לחלק קריאתה לשמים אס גס כתיצתה הוה מלה אחת . הלא דבר
 הוה רחוק מן הדעת :

ולא

נעלס ממני כי המכשלה הזאת תהח ידס ממה שמלאו כחוצ צגליין
 החומשי' . מה זה קרי . והוה ע"פ המסרה הלא הוה כמובה צד"ה
 ח' סי' כ"ז [והוה שנויה צחס' סופרים (פ"ו) ושס לא נמנה מלת מזה
 ואין ספק כי טעות הוה וכמו

כמו שיש שטטעיות אחרו' גלויות לעיקר ונכון לחקן אותן ע"פ המסרה הזאת
 וז"ל: ט"ו מלך כמיז הד וקרין מריוכו' ע"ש וחשיב בהדיהו ויאמר אליו ה'
מזה בידך והמה הצינו מזה להפריד המלות הנזכרות שם ולקרואן כשתי
 מלות במת ריוח צין הדבקים אצל אי אפשר לומר כן. אחרי שמו בהדיהו
 מלת מזה ומלת **מלכם** תדכאו עמי [ישעי' ג'] והנה גם שמהו הנכלל
 דהיק ואלו הימה כוונת בעלי המסרה להורות דרך קריאתן שמהיה
 כעין שתי מלות נפרדות לא היה להם למנוע מלהוילאן צפירוש מכלל דהיק:
 ובדרך שמו (בחהל' סי' ס"ח) ג' מפיק רפין. ע"ש ויותר מזה היה מן הראוי
 להודיע באלה מה יהיה משפט הדגש שבהן. וכאשר החזאר:

והאמת יורה דרכו כי לא עלה על לב בעלי המסרה להוילא המלו' האלה מדין
 דחיק יומה שאמרו וקרין מרין לא כונו בזה על הקריאה הפשוטה
 לכטא אותן בשפתיים כשתי מלות: רק על הצאור ומשמעות הענין: ולא פוקי מלת
 מזה בידך משמעות ומזה מי הודה (במד' י"ט): ולסלול ענין מלוכה ממל'
 מלכם תדכאו עמי וכן מלת והאמר לאה **בגד** (ברא' ל') הנמנה שסעמחן
 להוילא מענין בגידה: ורגיל **ד** בדבריהם להסתמש במל' קרי על
 הענין הזה: כמו שמסר על מלת לא באלף: ט"ו קרין לו ציוי יאע"ס שלא נוכל
 להפריש צינין במנטא כמ"ס הראצ"ע צפי' למלת אשר לא יעדה (שמו' כ"א)
 ע"ס: ויש לי עוד ראיות ברורות ונכוחות מדברי רז"ל צ"ס שהשתמשו הרבה בפעל
 קרי על הכונה ומשמעות הענין: וזה צאור מאמרם הרגיל להו למימר: אל חקרי
 כך אלא כך: וכן אמרם יש אם למקרא ויש אם למסרת, ואם יהיה ה' עמדי לדבר
 מזה במקום אחר כאשר עסלננו, אז יגרפו ויחלצנו הדברי' האלה. ובענין הקריאה
 הפשוטה באותן המלות הנמנין במסרה הנזכרת, ככתובין קריאתן, ונקראת
 מלת מזה בידך בד"ח הזין, ומלת והאמר לאה בגד נקראת בלי שום הספק הכיח
 והגימל, וכשתי מלות הסמוכות זו לזו במקרא, וזה ברור ואין לספק בו, וכ"כ הא"ע
 צ"ס צמות (שער האותיות אות סא) וז"ל, ודע כי יש הא חסר והוא שרש במלת
 הטעסרק הוא מצולע, כמו **מה-בצע** (ברא' ל"ו) הנה אינו במנטא רק נשאר
 במכתב, והנה מלכם תדכאו (ישעי' ג') מזה בידך (שמו' ד') אינו לא
 במנטא ולא במכתב עכ"ל, וכ"ה דברי הרד"ק במכלול (ד"ק דק"ה) ע"ש, ועיין
 עוד במה שכתב החכם השלם ה"ר משה הנקדן בספרו הגדפס במקרא גדולה אצל
 מערכות המסרה (בד"ה עהה אדבר על המקריכו' וססדיני' צ"ד כפ"ח דסמ"י
 ל"הו"א), וכבר שלחתי את חוקי הדברים האלה במכתבי אל החכם המדקדק וקרא
 טענהק מא' הירש שמש ז"ל, והא לך העתק מכתב תשובתי י

צע"ה ברעסלא י"ד תמוז תקל"ו ל'

להנצון חיים יצו שלום
 בסף נבחר לשון מעל' באג"ש מיוסב' דהאי תמוז הגיעתני ע"י חמוי הרצני
כה נר"ו

נר"ו: ומהו אליו שעשועו: ועל אשר הפליח העמיק הרחיב להוכיח צמישר
 שגמלות **מזה** צידך. הדברים ככחצן דבר שפמים אך למותר הוא יהיה ספר
 ונת שהו"ן ^י בד"ח הוא מנוקד גם המסרה לא כמזה ע"ו. בגליון בלשון
 הרגיל לה למימר מרין מלין דכתיבן אחר: כדרך שנמסר על מיצת **צור ישדי**:
עמי שדי יודומיהן שבהן מלוינים שני טעמים משא"כ כאן
 דאפילו הוו כתיבן מרין מלין לא הוו מתקריין אלא חד מפני
 דחיק המקף. והדברים פשוטים וברורים: ומאן דפליג בהא אינו אלא מבלג. צוה
 ליקח את למקרא קדש ונוטש מורת את למסורת הצרות: כמו רבים מעדת
 האשכנזים עם שהם גדולים חקרי לב במורה שב"פ. לא ידעי צרוך בלה"ק
 ומלעיגים על ידיעת דקדוקה והיא תהלחם: אמנם שפת אמת מכוון לעד. והנה
 כשל בעוונתי כה ידי על מעשה הכתב לעת זקנה ולא אוכל לצוא בארובה: ע"כ
 אקצר ואסיים בשים שלום נאו' הק' לבי כונהירש ליבשיץ סופר ונאמן פה:
קג עד הנה ערכתי משפטי הנקוד על הסדר אשר יעדתי במרצ' אבנים
 (אבן ט') ומעמה צריך אני להודיעך ולגלות אונך כי קצתתי מאד
 בדברים הנאמרים בשביל י"ט מן המסלה ולא השלמתי לבאר לקראת העינין
 אשר החלתי תת לפניך שם צדין נח נרא' הבא אחרי תנועה קטנה:
 וכן צדין מ"ג או מ"ק שיש בה נגינת טעם: והלכתי צוה העינין אחרי עקב'
 המדקדקים הראשונים [לטעם שאמרת במרצפת אבנים שם]:
 ואולם מלאנו במקרא מלות רבות שיש בהן מ"ק בלי נגינת טעם
 ואחריה שוא ואות צג"ד כפ"ת שאחרי השוא היא רפויה: והא
 והי' השוא ההוא שוא נח כמשפט אחרי מ"ק בלי נגינת טעם: היה
 צריך להיות אחריו דגש: וכאשר ידעת. ולא נמלא בספרי המדקדקי'
 טעם לזה. עד שקם הרז"ה ז"ל וחדש כללים לזה העינין והעלה:
 שיש עוד מין תנועה למטה ממדרגת תנועה קטנה גמורה: וקרא
 אותה בשם תנועה קלה: והיא: כל תנועה שאינה
 בעצם אצל היא תמורת שוא כדי שלא יתחברו שני שואין נעים
 רצופים. ואמר. שאחרי תנועה קלה לא יתכן להיות לא נח נראה
 ולא נח נסתר. כי לא יהיה אחריה שוא נח או דגש. גם לא
 מתוך ממנה שום אות או"י נחה. וכל שוא שאחריה הוא שוא נע
 ולפיכך תהיה אות צג"ד כפ"ת שאחרי השוא רפויה כמשפט: כמו
 וצאי **שבכי** עמו [בראשית י"ט] **קרבן** לפני ה' (שמות י"ו)
 שהם: לשון עווי מצנין הקל וראוי' פא הפעל להנקד בשוא
 בנקודתה

כוונ
 הפ
 שוא
 ועוד
 ח"ג
 לא
 צמס
 ובע
 הגור

 נת

 צו ה
 ואול
 הקני
 רבים

 ב
 עלם
 צהמה
 ודומיה
 הרבה
 וכשיק

כנוקדחה בלשון יחיד **שכב קרב** : אלא שאי אפשר להיות פא
 הפעל שלהן בשוא אחרי : שגם : עין הפעל הוא בשוא : ולפיכך בשת"ק
 שוא פא הפעל להירק ומנועה קלה היא . וכן בכיולא בהס :
 ועוד הוסיף לזה כללים אחרי' : וגם נמן כללים רבים לת"ק או
 ת"ג שיש בהן נגינת טעם מתי יהי' אחריון שוא נח או ד"ה ומתי
 לא יהי' אחריון לא שוא נח ולא ד"ה : וכל הדברי' האלה מבוארים
 בספרו יסוד הנקוד (סער המנועות) ובזהר המיב' [מיב' המנועות]
 ובעל אהל משה בחר לו דרך אחרת בספרו הנזכר : ואינו מן
 הצורך להעתיק פה את דבריהם : כי הספרים הנזכרים מנויים
 ביד כל : מדרשם משם . ואת אשר מבחר תקרב :
 כי אמה מבחר ולא אני :

מסלת השמות

נתיב א בחלוקת השמות למיניהם

א השם הוא חלק משלשה חלקי הלשון : וכאשר הודעתיך [במחל'
 מסלת הפעלים] : והוא סימן לקריאת הדבר בשמו : ואין
 צו הוראת הומני' והמדברים באשר שאינו מורה על פעולה מעשיות' :
 ואולם ידק צו לשון יחיד ורבים יחידה ורבות וגם הכנויים המורים על
 הקניין : ויחבאר הכל במה : לפיניו באר היטב צעה"י : והשם נחלק למינים
 רבים אצל חכמי ההגיון . והמינים אשר מלערך לדעתם צדרכי הדקדוק :
 אומם יגיד לך פה :

ב שם עלה . והוא . שם דבר הנקרא בן מעט היומו * לא שנמחדש
 השם ההוא אחרי היות הדבר כבר נמצא : ויש שם עלם כללי . ושם
 עלם פרטי : שם עלם כללי הוא . שם עלם הכולל דברים רבים : כמו
 צהמה : חיה : עוף : שור : המור : עץ : אבן . צית . שדה : כל אלה
 ודומיהם נקראים בן מיום היומם על הארמה וכל אחד מהם כולל מונים
 הרבה : כי שם צהמה כולל הסוס והפדר השור והחמור פרום ואילים
 וכנשים זכרים ונקבות . וכן שור כולל השחור והלבן גדול וקטן וכדומ' להם :